

مکن است و این نتیجه آن است و این معنی را را به از خلوت نمی باشد و مغلای پی پتر از
 غیر از مویید و دیگری از محققین فارسی زبان ذکر پاشیدن صحبت نمی باشد و مولف عرض
 نکرد (ظهوری) زهر شیدا آنجا که پاشید است کند که متعلق به معنی اول پاشیدن است
 یعنی بر شکر و گاه کوه آنجا که جبرانش گرانی کرده (آردو) صحبت بر هم هونا صاحب آصفیه
 است و (آردو) (۱) پریشان هونا پریشان (صحبت بر خاست هونا) پر کها ہے
 کرنا (۲) ڈالنا - پڑنا - بیسے پانی ڈالنا (۳) پیرونا یا رون کا جلسہ بر خاست هونا مجلس ایشنا
 پیراجانا (۴) چہر کرنا -
 پاشیدن صحبت | مصدر اصطلاحی بقول تو کیا ہوا پڑ ہم گئے او سوقت جب بر خاست
 بہار از ہم متفرق و پراگندہ شدن مردم و فواید صحبت ہو گئی و
 کہ لازم و متعدی ہر دو آمدہ معنی (پراگندہ کردن یا علم اصطلاح بہ ہمار گوید کہ بدون افت
 مردم) صاحب بحر ہمزباننش - خان آرزو در و از بعضی استفسار کرده شد گفتند کہ در و لا
 چراغ گوید کہ تمام شدن صحبت و رفتن اہل رسم است کہ چون خواہند ہنگامہ زکشتی گرم
 بزم بیجای دیگر مولف عرض کند کہ بعضی حقیقی نمایند پہلوانان ہر جانب علمی بر پای
 است و سنی بیان کردہ خان آرزو نتیجہ آن کنند وزیر آن می ایستند و بعضی گویند (علم)
 (تائیرہ) گوشہ گیری با حضور دل عجبائب ہو عدہ نام فنی از کشتی و فرماید کہ سید این
 دولت است و دائہ و ام ہما کن صحبت بذیل (بزمین نواختن) گذشت مولف
 پاشیدہ را پڑ (صائب) بہشتی بینافان عرض کند کہ از سند محولہ ہم معنی بالاپید است

و معنی فضلی این (علم بر پا) یعنی قیام علم است جو علموں کے پاس مرثیہ پڑ ہے (۲) وہ شخص
 وہیں و مقصود از زبان عادت گشتی گبران باشد جو پہلو انون کے علم کے نیچے از کی تعریف پڑ ہے۔
 حاصل بالمصدر (پاکرون علم) یعنی پا علمی یا علم رنگین کردن مصدر اصطلاحی۔
 این معنی آن (آر و و) علم کا قیام۔ بہار گوید و صاحب اندہم کہ (۱) چون دوزنگا
 یا علم خوان اصطلاح - بقول بہار (۱) تقابل صفین روی و ہر جسمی یکہ تا از یک جا
 کسیکہ در عاشورہ پامی علم تابوت خصمہ سبقت کردہ کی یا چندی را از فوج غنیمت گیر
 یا وزیر علم مریدہ عموماً چیزی بخواند (سیرتجات) اور وہ بہ پای علم خود گردون زند و گویند پای علم
 (۵) نہ عشورہ عزایت و نہ بزم فقرا و زنگین کردیم (سیرتجات ۵) جان من خون
 پا علم خوان ز برای چہ شدی اوی ملا و صاحب بدایہ دشمن بد آئین کن و بنوازش زمین
 بھری فرماید کہ کسی را نام است کہ پای علمی یا علمی رنگین کن و فرماید کہ (۲) با اصطلاح
 در عاشورہ چیزی بخواند و نیز (۳) کسی کہ بیز طایبان کنایہ از اعلام بود مولف عرض
 علم پہلو انان چیزی بخواند و از تہ بر معنی اول کہ سپارہ توت بیان ندارد و معنی اول
 قانع - خان آرزو در چراغ ہدایت ذکر یہ ہے رنگین کردن پای علم بخون دشمن است
 معنی کروہ و صراحتی کن کہ بہار نفس نریہ و توت بودم کنایہ باشد کہ کیر را استعارہ کروہ
 (۱) علم کرد مولف عرض کند کہ اسم فال رنگین بہ علم و رنگینی پای علم کنایہ باشد از رنگ بران
 است و موافق قیاس جنف ز بہ علم خوان کہ کیر را رنگین کند کہ کنایہ از لواطت کردن
 بہ کثرت مودت انون (آر و و) (۱) و در از زبان معاصرین مجھ

نشنیدیم و برای آن طالب شد استعمال می ششم
 (ارو) (ارو) دشمن کے خون سے اپنے علم کے
 پاؤں کو رنگین بنانا (۲) لواطت کرنا۔
 برطرف نکردو۔ صاحب نامری بروا لغفل
 یاغرا اصطلاح۔ بقول برهان بروزن لاغر قانع۔ خان آرزو در سراج گوید کہ این
 ستونی را گویند کہ سقف خانه بدان قرار گیرد مرکب است از پا و عرق کہ معنی ستون است
 صاحبان رشیدی و نامری و موید ہم ذکر این دو ہامی نسبت کہ پارا مثل ستون می سازد
 کردہ اند مولف عرض کند کہ ظاہر این مختلف و بعضی گویند مرکب است از پا و عرق کہ لغفل
 پاغرا کہ بہ ہای ہوز آخری آید و ماخذش ہذا است و گر و معنی ترکیبی آن کنندہ پاشل
 بیان کنیم و معنی آن فیلبا ست کہ مرضی است ہامی ضیل و بقول رشیدی بحوالہ جہانگیری
 از امراض پامی انسان فارسان بحدف غریب معنی گرہ و ورم است درین صورت بکسر
 با (پاغرا) نام کردند چونی و ستونی سطلیر را ضیل خواهد بود و مولف عرض کند کہ عرق
 کہ برای حفاظت سقف ناقص زیر آن گذارند در فارسی زبان برآمدگی اعضاء را گویند
 و این استعارہ باشد (ارو) و یکہو پایری۔ پس معنی لغفل این برآمدگی پاست و سطلیری
 پاغرا اصطلاح۔ بقول برهان لغفل ضیل و گندگی آن بہ ہامی نسبت در آخر معنی
 نقطہ دار و فتح رامی بی نقطہ مرضی است کہ واء الضیل را نام کردند و یکہو پایری (ارو)
 پامی آدمی مقابل نخیلی میشود و آن را عبری ضیل یا اقدان تصنیف۔ اسم مذکر۔ ایکہو من
 واء الضیل خوانند و بعضی گویند کہ زمستی و کا نام جو اکثر بارہ اور مرطوب طکون میں ہوتا

اور اس سے پاؤں ہاتھی کے پاؤں کے	(شمس فخری ج ۱) نکلے کیان بکر ذکر مراد باشد
مانند موٹا ہو جاتا ہے۔ فارسی میں پانچ کہتے ہیں	از مہر و ماہ پانچندہ ہر مولف عرض کند کہ
(الف) پانچندہ	اصطلاح الف بقول برہان
(ب) پانچندہ	باعتقاد ہر وحدہ اول بجائیش گذشت و مرحت
مطلوبہ چنبہ حلاجی کردہ و نسبت (ب) ہیفراخ آن	ماخذش ہمدرا نکا کردہ ایم پس (ب) ہمدل
کہ پنج ثالث ہم صاحب سروری نسبت (الف)	(ب) بخندت ہای ہوز آخر (ارو) دیکر پانچندہ
بر پینہ زودہ قانع۔ خان آرزو در سراج گوید	(الف) پانچوش اصطلاح (الف)
کہ در موحده گذشت صاحب مویذ بند کرد	(ب) پانچوش خورون بقول برہان
فرماید کہ ہندش گالہ گویند کہ پینہ بر زودہ کرد	(ج) پانچوش زون او جہانگیری
کردہ باشد (شمس فخری ج ۱) چہ لاو	در سروری و رشیدی و بہار و سراج باواو
بر تیغ سپاہیش چہ پولاد چہ کوہ برگز غلام	بجہول بدوزن آغوش معنی غوطہ باشد معنی
چہ پانچندہ صاحبان جہانگیری و ناصری	و سرآب فرد برون۔ صاحب ناصری بندکر
رشیدی و جامع ہم ذکر این کردہ اند (مولوی)	معنی بالاکوید کہ قدری در زیر آب توقف
معنوی ج ۱) ہر منصور تو بردار کن ناطق	کرون مولف عرض کند کہ ہمین لغت
را کہ چون زمان چند برین پینہ پانچندہ	بموحده اول بجائیش گذشت و صراحت
(بدر چاچی ج ۱) تا وقت شام بیوہ زنی	ماخذ این ہمدرا نکا کردہ ایم کہ این اصل
پنج شوہہ را پانچندہ بر کنار ہند چرخ اخلت	است و آن مبدل این و (ب) بمعنی

غوطہ خوردن (ج) بمعنی غوطہ زدن مصدر لازم و متعدي چنانکہ تب و تب و آن اسم مفعول مصدر بفتح از زمین الف است (شمس فخری ۱۱۵) نہ کہ است کہ معنی آراستن ہم آمده پس پافستہ بمعنی غوطہ خوردن و در آوردن بکار پسا کسا کہ بود و آراسته کنایہ باشد از معنی بالا کہ برای آراستگی وی از پافستہ (فردوسی ۱۱۵) درین آب اسپ و لگام بکار برند قیاس می خواهد کہ این پافستہ خوردن رواست پسا کہ یک تیر بالا بود نام چیزی را نهند کہ ازین میخا آراسته شده آب راست پسا (استاد رودکی ۱۱۵) بود زود و لیکن فارسیان فریضه آراستگی را مجازاً نام اگر آئی نیک خاموش پسا چو مرغابی زنی در خاک نهادند (ارو) چاندی اور سولنے کی وہ پافستہ خوردن (ارو) الف) ویکو با غوش میخین جن کو لگام اور زین وغیرہ میں خوبصورتی (ب) غوطہ کھانا (ج) غوطہ لگانا۔ کے لئے نصب کئے ہوں۔ موتث۔	غوطہ خوردن (ج) بمعنی غوطہ زدن مصدر لازم و متعدي چنانکہ تب و تب و آن اسم مفعول مصدر بفتح از زمین الف است (شمس فخری ۱۱۵) نہ کہ است کہ معنی آراستن ہم آمده پس پافستہ بمعنی غوطہ خوردن و در آوردن بکار پسا کسا کہ بود و آراسته کنایہ باشد از معنی بالا کہ برای آراستگی وی از پافستہ (فردوسی ۱۱۵) درین آب اسپ و لگام بکار برند قیاس می خواهد کہ این پافستہ خوردن رواست پسا کہ یک تیر بالا بود نام چیزی را نهند کہ ازین میخا آراسته شده آب راست پسا (استاد رودکی ۱۱۵) بود زود و لیکن فارسیان فریضه آراستگی را مجازاً نام اگر آئی نیک خاموش پسا چو مرغابی زنی در خاک نهادند (ارو) چاندی اور سولنے کی وہ پافستہ خوردن (ارو) الف) ویکو با غوش میخین جن کو لگام اور زین وغیرہ میں خوبصورتی (ب) غوطہ کھانا (ج) غوطہ لگانا۔ کے لئے نصب کئے ہوں۔ موتث۔
پافستہ اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرہنگ پافزار اصطلاح۔ بقول برہان مخفف فرنگ برہان تافستہ میخای طلا و فصرہ پن سرہان پافزار کہ گذشت۔ صاحبان سروری کہ بالای اسپ و لگام و مانند آن نصب سازند و بگردانند و موتید ہم ذکر این کرده اند مولف مولف عرض کند کہ دیگر محققین فارسی عرض کند کہ موافق قیاس است (کمال سہیل زبان ازین ساکت و معاصرین عجم ہم بزبان دست انعام بر سرش می وار پاور نہ ندارند اگر سداستعمال پیش شود اسم جامد فاسی ترتیب پافزار کند پسا (نزاری ہستانی ۱۱۵) زبان و انیم و معنی ترکیبی این ظاہر نمیشود و جزین بندہ بی ترتیب و بی برگ و نوا پسا نوکران کہ این را سبذل پافستہ گیریم کہ بہ موحدہ گذشت بی جامہ و بی پافزار پسا (ارو) ویکو پافزار	پافستہ اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرہنگ پافزار اصطلاح۔ بقول برہان مخفف فرنگ برہان تافستہ میخای طلا و فصرہ پن سرہان پافزار کہ گذشت۔ صاحبان سروری کہ بالای اسپ و لگام و مانند آن نصب سازند و بگردانند و موتید ہم ذکر این کرده اند مولف مولف عرض کند کہ دیگر محققین فارسی عرض کند کہ موافق قیاس است (کمال سہیل زبان ازین ساکت و معاصرین عجم ہم بزبان دست انعام بر سرش می وار پاور نہ ندارند اگر سداستعمال پیش شود اسم جامد فاسی ترتیب پافزار کند پسا (نزاری ہستانی ۱۱۵) زبان و انیم و معنی ترکیبی این ظاہر نمیشود و جزین بندہ بی ترتیب و بی برگ و نوا پسا نوکران کہ این را سبذل پافستہ گیریم کہ بہ موحدہ گذشت بی جامہ و بی پافزار پسا (ارو) ویکو پافزار

پافشردن | مصدر اصطلاحی یعنی ثابت قدم بودن (ظهوری سه) عاشقان چون نظر بر اندازند و مولف عرض کند که محقق پافشردن است که بجایش گذشت و بهمان (افشردن پاک) که در الف مقصوره مذکور شد و افشردن پاک -

پاک | بقول بهمان بر وزن خاک (۱) یعنی صاف و بیش و پاکیزه و (۲) یعنی همه و تمام و (۳) یعنی باقی هم چنانکه گویند که حساب پاک شد یعنی تمام شد و چیزی نماند صاحبان جهانگیری و جامع بزرگ یعنی اول و دوم گویند که مقصود معنی دوم از بی باقی است صاحبان رشیدی و سروری و موید هم بر معنی اول و دوم قانع و ناصری ذکر معنی سوم هم کرده (حکیم ناصر خسرو ۱۰۵) همه گذشته بر تو پاک چو باد و پیمان و ملک و تن درست و شباب پد (شاعر ۱۰۵) باوه بیار ای پسر خوش که پاک پد باوه بر دین دل نمکین غبار پد خان آرزو در سراج بزرگ معنی اول و دوم و تبرک معنی سوم گوید که (۴) یعنی انفصال معامله هم و راست معاملگی نیز آمده چنانکه گویند (حساب فلانی پاک شد) یعنی معامله او نهیده شد و چنانکه شیخ فرماید (آنرا که حساب پاک است از معامله چه پاک) یعنی کسیکه حساب او درست است و راست و صاحبان فرنگ با دین قسم موقع معنی تمام گفته اند و آن خالی از ضعفی نیست و بهار گوید که ترجمه ظاهر است و بالکل و تمام چنانکه گویند پاکش انداز یعنی تماسش انداز و فلانی خانه ما پاک رفت و یا متاع ما پاک بر و یا پاک باخت و پاک سوخت و استعمال این با مصداق فارسی هم بیان می کند مولف عرض کند که معنی حقیقی این (۵) ظاهر و پاکیزه که در ان طهارت و پاکیزگی باشد و بهین اسم جامد فارسی زبان است ترجمه ظاهر عربی و معنی اول مجاز این یعنی بغش و خالی

از آلودگی و معنی سوم فی الحقیقت بی باقی است نہ باقی کہ داخل معنی دوم است آنا تکہ بجایش
 معنی سوم یعنی باقی قائم کرده اند سکندری خوردہ اند و آنچه خان آرزو معنی چهارم پیدا کردہ
 معلوم میشود کہ بر معنی اول غور نکرده و ما ضرورت معنی چهارم نداریم و سند شیخ را متعلق بمعنی
 اول پنداریم یعنی آنرا کہ حساب او بی غش است از مواخذہ باکی نیست (ارو) (۱)
 پاک بقول آصفیہ صاف - بے غش (۲) تمام - کامل (۳) باقی (۴) معاملہ کا انفصال -
 گذر (۵) پاکیزہ - بقول آصفیہ - پاک - ستہرا -

پاک آمدن مصدر اصطلاحی - صاحب آصفیہ را بدون سند استعمال تسلیم نہ کنیم و ظاہراً ذکر این کردہ از معنی ساکت مولف عمر من کند متعلق بمعنی اول پاک است (ارو) کہ معنی ظاہر پیدا شدن است متعلق بمعنی پنجم بی غل و غش - صاف و پاک -	پاک آمدن مصدر اصطلاحی - صاحب آصفیہ را بدون سند استعمال تسلیم نہ کنیم و ظاہراً ذکر این کردہ از معنی ساکت مولف عمر من کند متعلق بمعنی اول پاک است (ارو) کہ معنی ظاہر پیدا شدن است متعلق بمعنی پنجم بی غل و غش - صاف و پاک -
پاک کار اصطلاح - بقول برہان برد خواہناک نگرے تو پاک آمدہ پاک باش و پاک نگرے (ارو) پاک اور ظاہر پیدا ہونا - چون بجای بیاید او زرا مردم تحصیل کند	پاک کار اصطلاح - بقول برہان برد خواہناک نگرے تو پاک آمدہ پاک باش و پاک نگرے (ارو) پاک اور ظاہر پیدا ہونا - چون بجای بیاید او زرا مردم تحصیل کند
پاک بوی اصطلاح - بقول اندکجوالہ فرنگ بمعنی بی غش مولف عمر من کند کہ مرکب کہ مستراح و اوبخا نہ را جاروب کند و پاکیزہ از پاک و بوی و میان ہر دو لفظ الف زائد سازد کہ بجز ترجمہ آن کس است	پاک بوی اصطلاح - بقول اندکجوالہ فرنگ بمعنی بی غش مولف عمر من کند کہ مرکب کہ مستراح و اوبخا نہ را جاروب کند و پاکیزہ از پاک و بوی و میان ہر دو لفظ الف زائد سازد کہ بجز ترجمہ آن کس است
اصل این (پاک بوی) بود کہ بمعنی بی غش است و (۳) مطلق خدمتگار - صاحب جہانگیری فارسیان پاک را با لفظ زائد پاک کار و ندو ما این ذکر ہر دو معنی اول کردہ می فرماید کہ بمعنی دوم	اصل این (پاک بوی) بود کہ بمعنی بی غش است و (۳) مطلق خدمتگار - صاحب جہانگیری فارسیان پاک را با لفظ زائد پاک کار و ندو ما این ذکر ہر دو معنی اول کردہ می فرماید کہ بمعنی دوم

پای کار هم آورده صاحب رشیدی ذکر هر سه و فرماید که این و پای کار مراد است یکدیگر بهای معنی کرده گوید که به همین هر سه معنی پای کار هم هم بر معنی اول و دوم قانع و به تعریف معنی دوم صاحب سرور می همزبانیش صاحب ناصری متفق با دارسته و از حکیم شفقانی سند و هد (۵) بر معنی اول و دوم قانع می فرماید که شخصی که چکوبیم از پدر و منبشش که بود و در روز پانچوچه از مردم زر تحصیل کند و در پی آن دو دانه بیجا از مخملات کا زران پاکار پامولف عرض که آنرا پاکار گفته اند و دارسته نسبت معنی کند که معنی لفظی این کسی که از پای کار گیرد اول میفرماید شخصی که در شهر با و قریات مصلان کنایه از کسی که در وصول تحصیل دیوانی سعی دیوانی را با ای مردم نشان دهد و ذکر معنی کند و کناس را بدین وجه نام است که کار او دوم هم کرده گوید که ترجمه کناس است هم بیسی پای تعلق دارد و مطلق خدمت گار صاحب بھر بنذکر هر سه معنی بالائی فرماید که (۳) مجاز معنی اول و نسبت معنی چهارم عرف مشهور جالی که مزدوران مصالح را فرام آورده معاصرین هم برخلاف این گویند یعنی پاکار انبار کنند و نسبت معنی اول متفق با تعریف کسی است که از موضع دیگر آورده کار زراعت و دارسته صاحب مؤید بر معنی اول و دوم کند و باز بخانه خود رود اگر سند استعمال معنی قانع و صاحب جامع متفق با بران بهر سه چهارم بیان کرده صاحب بھر بدست آید معنی - خان آرزو در سراج می فرماید که (۴) معنی آخر الذکر را معنی (۵) گوئیم (ارو) اول خانه ناست و بدکر معنی دوم گوید که (۱) ده شخص جو وصول زرا مالگزاری مین بدو خانه نمائی مردم ده هم به کناس تعلق دارد که (۲) خاک روب - بقول آصفیه -	پای کار هم آورده صاحب رشیدی ذکر هر سه و فرماید که این و پای کار مراد است یکدیگر بهای معنی کرده گوید که به همین هر سه معنی پای کار هم هم بر معنی اول و دوم قانع و به تعریف معنی دوم صاحب سرور می همزبانیش صاحب ناصری متفق با دارسته و از حکیم شفقانی سند و هد (۵) بر معنی اول و دوم قانع می فرماید که شخصی که چکوبیم از پدر و منبشش که بود و در روز پانچوچه از مردم زر تحصیل کند و در پی آن دو دانه بیجا از مخملات کا زران پاکار پامولف عرض که آنرا پاکار گفته اند و دارسته نسبت معنی کند که معنی لفظی این کسی که از پای کار گیرد اول میفرماید شخصی که در شهر با و قریات مصلان کنایه از کسی که در وصول تحصیل دیوانی سعی دیوانی را با ای مردم نشان دهد و ذکر معنی کند و کناس را بدین وجه نام است که کار او دوم هم کرده گوید که ترجمه کناس است هم بیسی پای تعلق دارد و مطلق خدمت گار صاحب بھر بنذکر هر سه معنی بالائی فرماید که (۳) مجاز معنی اول و نسبت معنی چهارم عرف مشهور جالی که مزدوران مصالح را فرام آورده معاصرین هم برخلاف این گویند یعنی پاکار انبار کنند و نسبت معنی اول متفق با تعریف کسی است که از موضع دیگر آورده کار زراعت و دارسته صاحب مؤید بر معنی اول و دوم کند و باز بخانه خود رود اگر سند استعمال معنی قانع و صاحب جامع متفق با بران بهر سه چهارم بیان کرده صاحب بھر بدست آید معنی - خان آرزو در سراج می فرماید که (۴) معنی آخر الذکر را معنی (۵) گوئیم (ارو) اول خانه ناست و بدکر معنی دوم گوید که (۱) ده شخص جو وصول زرا مالگزاری مین بدو خانه نمائی مردم ده هم به کناس تعلق دارد که (۲) خاک روب - بقول آصفیه -

فارسی۔ اسم مذکر۔ جاروب کش۔ ہتھرتکناں۔ کہ در عہدہ گرفتارست و مژگان ترم شستن حلال خور (۳) خدمت گار (۴) وہ جگہ جہان و امان ترم را پڑ (ولہ) خستہ ام بسیار مزدور مال سالہ کسی کام کا جمع کرین۔ موتث پاکان کتراند پڑ بست بھر و بھر ہم تروان (۵) پاکار۔ دکن میں اس شخص کو کہتے ہیں است و (ارو) پاکان اون لوگوں جو کسی دوسرے موضع سے آکر زراعت کرے کہ کہہ سکتے ہیں جو پاکبانہ ہوں جیسے زراہد اور مقام مزدور میں مستقل سکونت نہ رکھتے۔ اور پھیر گار۔	فارسی۔ اسم مذکر۔ جاروب کش۔ ہتھرتکناں۔ کہ در عہدہ گرفتارست و مژگان ترم شستن حلال خور (۳) خدمت گار (۴) وہ جگہ جہان و امان ترم را پڑ (ولہ) خستہ ام بسیار مزدور مال سالہ کسی کام کا جمع کرین۔ موتث پاکان کتراند پڑ بست بھر و بھر ہم تروان (۵) پاکار۔ دکن میں اس شخص کو کہتے ہیں است و (ارو) پاکان اون لوگوں جو کسی دوسرے موضع سے آکر زراعت کرے کہ کہہ سکتے ہیں جو پاکبانہ ہوں جیسے زراہد اور مقام مزدور میں مستقل سکونت نہ رکھتے۔ اور پھیر گار۔
اصطلاح	پاک اصل اصطلاح۔ بقول بہاروانند (الف) پاکان حصہ اول
الف و ب	معروف مولف عزم کند کہ موافق قیاس و (ب) پاکان خطہ اول
بمعنی چیزی کہ بنیاد او پاک و ظاہر است بقول اشند کنایہ از طانکہ و کرد بیان و حاطا اسم فاعل ترکیبی (سلمان س) از آب گوہری عرش معلی صاحب برہان بر (ب) ذکرین کہ حسامش پدید شد پڑ این دین پاک اصل کہ معنی کردہ و صاحبان رشیدی و (جہانگیری باطلک توام است پڑ (ارو) پاک اصل و در مقامات) و بھر ہز بانس (خاقانی س) اس چیز کو کہہ سکتے ہیں جس کی بنیاد پاکیزہ ہو۔ بدان خدای کہ پاکان خطہ اول پڑ شوق	بمعنی چیزی کہ بنیاد او پاک و ظاہر است بقول اشند کنایہ از طانکہ و کرد بیان و حاطا اسم فاعل ترکیبی (سلمان س) از آب گوہری عرش معلی صاحب برہان بر (ب) ذکرین کہ حسامش پدید شد پڑ این دین پاک اصل کہ معنی کردہ و صاحبان رشیدی و (جہانگیری باطلک توام است پڑ (ارو) پاک اصل و در مقامات) و بھر ہز بانس (خاقانی س) اس چیز کو کہہ سکتے ہیں جس کی بنیاد پاکیزہ ہو۔ بدان خدای کہ پاکان خطہ اول پڑ شوق
اصطلاح	پاکان اصطلاح۔ بالف و نون جمع مراد حضرت ادوالہ اند چون عشاق پڑ مولف از زاهدان و پھیر گاران مولف عزم کند کہ حصہ اول و (الف) و خطہ دوم کند کہ معنی لفظی این آنا کہ پاکیزہ باشد و کنایہ در (ب) یعنی آسمان است و موافق قیاس از معنی بالا (مہوری س) از بہت پاکان است و معنی این برسیل کنایہ فرشتگان باشد جھت

حاملان عرش که عرش فلک نهم بر انام است بر بان بر وزن خاکسار (۱) کسی را گویند که در دوین فلک نهم بلحاظ شمار از بالا فلک اول است بازی کردن و غلی نکلند و (۲) شخصیکه اسباب (اُردو) فرشته جو حاملان عرش ہیں۔ نکر خود را تمام با زد و (۳) زاهد و مجتهد و (۴) و	پاک انداختن مصدر اصطلاحی بخت عاشقی که معشوق را بنظر پاک بنگرد و صاحب بحر این بر (پاکش انداز) می آید (اُردو) بهمزبانفش۔ بهار بند کر معنی دوم و سوم قانع صاحب و یکپو پاکش انداز۔
پاک انداختن کیسه مصدر اصطلاحی۔ (۵) پاکبازان که بروی نو نظر باخته اند و هر چه بقول آصفی خالی کردن کیسه تمام از آنچه در ^{ست} غیر تو باقیال تو در باخته اند و (سعدی ۵۵) مولف عرض کند که موافق قیاس است جوانی پاکباز و پاک رو بود و که با پاکیزه روی و صاحب اند هم ذکر این کرده و بهار بیدل در گرد بود و مولف عرض کند که پاک بمعنی انداختن این را آورده (اُردو) تہیلی کو تمام و با ختن بمعنی حقیقیش پس معنی (الف) بالکل خالی کردینا جو چیز اس میں ہے وہ موافق قیاس است یعنی متاع و امثال آنرا بتامہ اس سے باہر ڈال دینا۔	پاک انداختن کیسه مصدر اصطلاحی۔ (ب) اسم فاعل ترکیبی است و معنی دوم حقیقی است و پاک در دیگر معانی بمعنی ظاهر و پاکیزه و بازا امر حاضر بازیدن که بمعنی آصفی ذکر (الف) کرده گوید که پاک درین مصدر بازی کردن است پس معنی لغظی این بازی مرکب بمعنی تمام و بالکل است و (ب) بقول کتده بہ پاکی و پاکیزگی کنایہ باشد بمعنی اول
پاکباز مصدر اصطلاحی۔ صاحب آصفی ذکر (الف) کرده گوید که پاک درین مصدر بازی کردن است پس معنی لغظی این بازی مرکب بمعنی تمام و بالکل است و (ب) بقول کتده بہ پاکی و پاکیزگی کنایہ باشد بمعنی اول	پاکباز مصدر اصطلاحی۔ صاحب آصفی ذکر (الف) کرده گوید که پاک درین مصدر بازی کردن است پس معنی لغظی این بازی مرکب بمعنی تمام و بالکل است و (ب) بقول کتده بہ پاکی و پاکیزگی کنایہ باشد بمعنی اول

و معنی سوم و چہارم مجازاً (اُرو) (الف) فرہنگ فرنگ کنایہ از ماہ است مولف تمام متاع کا بار دینا (ب) (۱) وہ شخص جو بغیر عرض کند کہ طالب سند استعمال می باشیم کہ دغا اور فریب کے بازی کرے (۲) وہ شخص معاصرین عجم و محققین زبانندان ذکر این جو اپنی تمام متاع بار دے (۳) زراہد (۴) نگروہ اند اگر تپہ من وجہ موافق قیاس است وہ عاشق جو معشوق کو پاک نگاہ سے دیکھے۔ (اُرو) چاند۔ مذکر۔

صاحب آصفیہ نے پاکباز پر فرمایا ہے وہ شخص پاکبازی و اشتیاق استعمال میں پاکباز جو کہیل میں چھیند کرے۔ ایما نذار۔ زراہد۔ عا بدون است شامل برہم معانی پاکباز (ظہوری) بے غرض وہ عاشق جو پاک محبت سے مشوق (۵) نذاری پاکبازی در قمار و دوستی چون گو دیکھے (ذوق ۵۵) اس بت پہ گر خدا ہی من بڑ نیا بجم و ادا اگر باد شمنان از من دغا ہو عاشق تو آئے رشک بڑ ہر چند جانتا ہوں آید پڑ مولف گوید کہ در پاکبازی یا سے کہ وہ پاکباز ہے۔ مصدری است (اُرو) پاکباز ہونا۔

پاکبازان استعمال۔ جمع پاکباز است پاکبازی اختیار کرنا۔

بجگہ معامیش کہ گذشت (ظہوری ۵) آخری پاکباز اصطلاح۔ بقول بہار و اشد از ہست پاکبازان را بگردان است اسامی محبوب است مولف عرض کند با ختن برگشت بڑ (اُرو) پاکباز لوگ دیکھو کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی پیر پاکباز پاکباز کے تیسرے معنی کی یہ جمع ہے۔

پاکباز چرخ اصطلاح۔ بقول انند بھو نازگری خوش زبان پاک بری شوخ چشم بڑ

عشوہ وہی و لفریب بواجبی استاد (ارو) گوید کہ مرادف پاک نظر و پاک دیدہ مولف
 پاک بز فارسیوں نے محبوب کو کہا ہے عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی پاکیزہ
 اردو میں بقاعدہ فارسی اس کا استعمال نظر و ارندہ و عاشقی کہ معشوق خود را بہ نظر پاک
 کر سکتے ہیں۔ مذکر۔

پاک برون | استعمال۔ صاحب آصفی بان ظہوری بگریہ کار افتادہ پاک بینان نگاہ
 ذکر این کردہ گوید پاک درین مصدر بمعنی تمام شویانند (ارو) پاک بین۔ اس شخص کو
 و بالکل است مولف عرض کند کہ بمعنی برون بقاعدہ فارسی کہہ سکتے ہیں جو پاکیزہ بمعنی
 پیتری تمامہ و چیری ازان نگذاشتن موافق اس کی نگاہ بے لوث ہو۔ وہ عاشق جو پاک
 قیاس (ارو) سب لیجانا کوئی حصہ نہ چھوڑتا نظر سے معشوق کو دیکھے۔ پاک محبت رکھنے والا
پاک بوم | استعمال۔ بقول انند بہار **پاکپاش** | اصطلاح۔ بقول بھر

معنی پاکیزہ بوم مولف عرض کند کہ بمعنی آنکہ ہرچہ داشتہ باشد بباد و ہد مولف
 باشندہ زمین پاکیزہ و مقام پاکیزہ متعلق بمعنی عرض کند کہ اگرچہ موافق قیاس است
 سوم بوم کہ بجایش گذشت۔ اسم فاعل ترکیبی و لیکن مشتاق سند استعمال می باشیم
 (ارو) پاکیزہ مقام۔ وہ شخص جو مقام کہ معاصرین عجم بزبان ندرند و محققین
 پاکیزہ پر رہنے والا ہو۔ فارسی زبان و اہل زبان ازین ساکت

پاک بین | اصطلاح۔ بہار بر معروف قانع (ارو) وہ شخص جو اپنی متاع کو تمامہ
 و صاحب اتنداز معنی ساکت صاحب آصفی برباد کرے۔

پاکت بقول رہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار معنی (۱) کیسہ و (۲) جیب۔ صاحب
بول چال ہم ذکر این کردہ مولف عرض کنند کہ صاحب رہنما (پاکتی لاک زدہ) را معنی
لغافہ یا کیسہ لاک زدہ می گوید پس پاکت مفرس پاکت انگلیسی زبان است کہ کیسہ و امثال
آن را گویند جزین نیست کہ تالی ہندی را بہ فوقانی بدل کردہ اند (اردو) بٹوا۔ بقول
اصفیہ ہندی۔ اسم مذکر۔ پیراں سی و پٹری تہلی جس میں بین الاہمی اور نقدی وغیرہ رکھتے ہیں۔

پاکچ گذاشتن مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر ذکر این کردہ از معنی ساکت مولف

گفتا یہ از ناہمواری و گستاخی کہ ان (صائب) عرض کنند کہ و اشقن چیزی بحالت پاکیزگی و
ہر کہ پاکچ می گذارد ما دل نہ رو خوریم پاشیشہ طہارت است (عالی شیرازی) عالی
تا سوس عالم در اہل داریم ما پامولف عرض دل و دست و لب خود پاک توان داشت و
کنند کج رفتار می۔ انحراف ازہ راست و بہت زمان تدعیان را چہ کند کس و
و بد روشی ہم ہمین باشد مثلاً و صاحب بھر کہ (اردو) کسی چیز کو پاک و صاف رکھنا۔
گستاخی کردن حاصل آن باشد (اردو) (الف) پاکد امانی اصطلاح۔ (ب)

گستاخی کرنا۔ بقول اصفیہ۔ بے اوبلی کرنا شوخی (ب) پاکد امن بقول بہار و اتند گناہ
کرنا۔ شرارت کرنا اور ہمارے معنوں کے لحاظ از عقیف و پار سا مولف عرض کنند کہ
سے کج رفتار ہونا۔ صاحب اصفیہ نے کج رفتار کسی کہ امن خود از مناہی پاک و اردو۔ آہم
کا ذکر کیا ہے۔
فاعل ترکیبی است و (الف) بمعنی بیگناہی

پاک و اشقن استعمال۔ صاحب معنی و پاکبازی۔ پس پاکد امنی بزیادت یابی

مصدر می بر (ب) بمعنی مسدومی بمعنی مہیا و کہ دامن و دامان ہر دو یکی است کہ تعریفش جس کا مہند صاف پاک ہو اور جس کے مہندے بجای خود می آید (حافظ شیرازی نے) منا پر بونہ آتی ہو۔	مصدر می بر (ب) بمعنی مسدومی بمعنی مہیا و کہ دامن و دامان ہر دو یکی است کہ تعریفش جس کا مہند صاف پاک ہو اور جس کے مہندے بجای خود می آید (حافظ شیرازی نے) منا پر بونہ آتی ہو۔
بمخود پنوشید این خرقة می آلود ہوا می شیخ پاکدا محذور و ارمار او (ظہوری الف) در شمار زہد خشک ساقی تروست کو پڑ خرقة آلودہ سازم	بمخود پنوشید این خرقة می آلود ہوا می شیخ پاکدا محذور و ارمار او (ظہوری الف) در شمار زہد خشک ساقی تروست کو پڑ خرقة آلودہ سازم
پاکدانی بس است پڑ (ارو) (الف) ہمین مصدر است کہ بجایش گذشت و معنی پاکد امینی بمعنی پارسائی۔ پرہیزگاری۔ بیگناہی۔ این دیدن بہ پاک نظری۔ بہار بر۔۔۔۔۔	پاکدانی بس است پڑ (ارو) (الف) ہمین مصدر است کہ بجایش گذشت و معنی پاکد امینی بمعنی پارسائی۔ پرہیزگاری۔ بیگناہی۔ این دیدن بہ پاک نظری۔ بہار بر۔۔۔۔۔
کہہ سکتے ہیں جیسے "یہ ان کی پاکد امینی تھی کہ (۲) پاک و پیدہ گوید کہ بمعنی پاک مین است آگ مین کو دسنے کے لئے آمادہ ہو گئے (ب) (صائب س) بی حسن نیست خلوت آئینہ	کہہ سکتے ہیں جیسے "یہ ان کی پاکد امینی تھی کہ (۲) پاک و پیدہ گوید کہ بمعنی پاک مین است آگ مین کو دسنے کے لئے آمادہ ہو گئے (ب) (صائب س) بی حسن نیست خلوت آئینہ
پاکد امن بقول آصفیہ۔ پارسا۔ مشربان پڑ معشوق در کنار بود پاکد پیدہ را پڑ	پاکد امن بقول آصفیہ۔ پارسا۔ مشربان پڑ معشوق در کنار بود پاکد پیدہ را پڑ
پاک وہان اصطلاح۔ بقول بہار و ہر دو موافق قیاس (ارو) (۱) پاکینو نگاہ انند معروف مولف عمر من کند کہ اسم سے دیکھنا (۲) دیکھو پاک مین۔	پاک وہان اصطلاح۔ بقول بہار و ہر دو موافق قیاس (ارو) (۱) پاکینو نگاہ انند معروف مولف عمر من کند کہ اسم سے دیکھنا (۲) دیکھو پاک مین۔
تاعل ترکیبی است بمعنی کسی کہ وہان او پاک پاک را می استعمال۔ بقول بہار و بھر و صاف است و عنونیت نداد و (صائب) و انند آنکہ عقل صحیح و فکر رسا داشته باشد	تاعل ترکیبی است بمعنی کسی کہ وہان او پاک پاک را می استعمال۔ بقول بہار و بھر و صاف است و عنونیت نداد و (صائب) و انند آنکہ عقل صحیح و فکر رسا داشته باشد

مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است جو انی پاکباز و پاک زو بود و کہ پاکیزہ رود و موافق قیاس (اُرو) پاک را ہے کہ سکتے در گرد بود و (اُرو) (الف) جہاڑوینا ہیں اور صائب الراس ہے یعنی وہ شخص جسکی ایسا صاف کرنا کہ کچھ کچھ اکوڑا نہ رہے (ب) راسے صائب اور اچھی ہو۔ نیک راسے۔ گہر کا تمام سامان لیجانا۔ صاحب آصفیہ (الف) پاک مفتح استعمال۔ صاحب نے (جہاڑو پھیرنا) پر فرمایا ہے۔ لہذا اصفیٰ ذکر این کردہ از منی ساکت و گوید کہ پاک لینا۔ تنکانہ رکھنا مولف عرض کرتا ہے ورنیجا یعنی تمام و کمال است گویند: فلانی کہ (گہر میں جہاڑو پھیر دینا) (ب) کا ترجمہ خانہ مارا پاک رفت: مولف عرض کند کہ ہے (ج) (ا) نیک روشن۔ وہ شخص بدیعنی بفتح رای مہلہ باشد و از مندی کہ بزبان جس کی روشن نیک ہے (۲) پاکیزہ رود	معاصرین عجم است (ب) پاک مفتح خوانہ کنایہ باشد از پاک تراو اصطلاح۔ بقول بہار و بدون ہمہ اسباب خانہ و (ج) پاک رو بفتح رای مہلہ (۱) یعنی مولف عرض کند کہ کنایہ باشد از مندی کسی کہ روشن و رفتار تمام و کامل داشته باشد و نجیب و نسب و حسب پاکیزہ و از مندی کہ صاحب بحر بہار ہم این آورده و (۲) بفتح فطر تا پاک باشد (سعدی ۵) چہ خوش رای مہلہ یعنی چہرہ پاکیزہ و از مندی بہرود گفت فردوسی پاک نرا و کہ رحمت بران معنی اسم فاعل ترکیبی است (سعدی ۵) تربت پاک با و و میا زار موری کہ دانہ
خوبصورت۔ (ب) پاک مفتح خوانہ کنایہ باشد از پاک تراو اصطلاح۔ بقول بہار و (ج) پاک رو بفتح رای مہلہ (۱) یعنی مولف عرض کند کہ کنایہ باشد از مندی کسی کہ روشن و رفتار تمام و کامل داشته باشد و نجیب و نسب و حسب پاکیزہ و از مندی کہ صاحب بحر بہار ہم این آورده و (۲) بفتح فطر تا پاک باشد (سعدی ۵) چہ خوش رای مہلہ یعنی چہرہ پاکیزہ و از مندی بہرود گفت فردوسی پاک نرا و کہ رحمت بران معنی اسم فاعل ترکیبی است (سعدی ۵) تربت پاک با و و میا زار موری کہ دانہ	معاصرین عجم است (ب) پاک مفتح خوانہ کنایہ باشد از پاک تراو اصطلاح۔ بقول بہار و بدون ہمہ اسباب خانہ و (ج) پاک رو بفتح رای مہلہ (۱) یعنی مولف عرض کند کہ کنایہ باشد از مندی کسی کہ روشن و رفتار تمام و کامل داشته باشد و نجیب و نسب و حسب پاکیزہ و از مندی کہ صاحب بحر بہار ہم این آورده و (۲) بفتح فطر تا پاک باشد (سعدی ۵) چہ خوش رای مہلہ یعنی چہرہ پاکیزہ و از مندی بہرود گفت فردوسی پاک نرا و کہ رحمت بران معنی اسم فاعل ترکیبی است (سعدی ۵) تربت پاک با و و میا زار موری کہ دانہ

کش است پد که جان دارد و جان شیرین عجم بزبان دارند (ارو) نیک نهاد و بقر
خوش است پد (ارو) شریف نجیب. اصفیه پاک طینت - پاک سیرت - پاک باطن -
بس کاسب و نسب صحیح ہو - نیک نهاد - پاک سوختن استعمال - صاحب آسمانی
نیک طینت -
پاک سائمتن استعمال - صاحب
اصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مولف
عرض کند که صاف و پاک کردن است (از قبیل پاک رفتن نان) که گذشت (ارو)
(حیاتی بخاری سے) خاک، ریت اشکم اگر با انگلیں با او بیاید کہ فی چہر باقی نہ رہتا۔
بان خون نیامیزد و مرغ پوگیم بچشم خویش
پاک ساز و راه را پو (میر حاج مسرت) ہی فقرہ (نامہ و مشور گلشاه) بمعنی تقدیر
پاک ساز و رہ سیارہ ز خاناک بلال پد (ارو) و تترہ مولف عرض کند کہ بکسر کاف عربی
صاف و پاک کرنا۔ لغت زند و پانہ است بمعنی پاکیزگی زیادہ
پاک سرشت اصطلاح - بقول بہار شین معجمہ بر لفظ پاک کہ افادہ معنی نسبت
دانند مرا و ہمان پاک زاد کہ بجایش گذشت چنانکہ بالمش و پو پیش کہ منسوب بہ بال و پو
مولف عرض کند کہ بمعنی سرد نیک نیت و است (ارو) پائی - بقول اصفیہ ہنگ
نیک طینت باشد و فرقی نازک است میان سہرائی - ہہارت - پہ پیر گاری -
این و پاک زاد کہ از تعریف ہر دو ظاہر ملاحظہ ہوتا ہے پاکشاون مصدر اصطلاحی بقول

پاکش انداز اصطلاح - صاحبان بهار	انند (۱) کنایه از باز آمدن یعنی اینکه قبل ازین
عم و انند گویند که چون کشتی گیر حریف را نزد یک	نی آمد - حالای آید و فریاد که (۲) کنایه از طلاق
با نکلدن رسانند که سوار گوید پاکش انداز	وادن و (۳) گرختن مولف عرص کند که
بمعنی تماسش بینداز (میرنجات سه) نگاش	بمعنی سوم موافق قیاس است و برای معنی
را کیش و بر سر خاکش اندازد و بعد از آن شد	اول و دوم بدون سند استعمال تسلیش کنیم
مخالفت کیش و پاکش اندازد و مولف عرص	معاصرین عجز بر زبان ندارند و محققین نه بانان
کنند که صاحبان بحر و درسته با ستند و همین	هم ازین ساکت (آرود) (۱) پچه نام (۲) طلاق
یک شعر میرنجات (پاکش بینداز) قائم کرده اند	دینا (۳) بجایگنا -
هر دو باشد که عرص مصدر را پاک انداختن	پاکشاده رواق اصطلاح - بقول انند تسامع
این مقوله را قائم کرده اند و حق آنست که پاک	کنایه از آسمان مولف عرص کند که بلحاظ
مصدر رست مرکب بمعنی بر زمین	معنی سوم (پاکشادن) که بجایش گذشت
را چنانکه پشت بر زمین شود	معنی لفظی این رواق گریزند و کنایه از آسمان
و انیمعنی از معنی حقیقی (انداختن تمامه) پیدا میشود	می توان گرفت که موافق قیاس است نظر بر
است که حریف خود را	قول حکمای قدیم که آسمان را دور گرفتند و عادت کشتی گیران
چون بر زمین می زینند پشت او در برابر زمین	و لیکن دیگر همه محققین ازین ساکت و معاصرین
می کنند و این تعریف غالب است در کشتی	هم هم بر زبان ندارند - طالب سند استعمال
اُس کو چیت گرا - اور اس کا مصدر	می باشیم (آرود) و بیکو آسمان -

اصطلاحاتی۔ بقول اشرف فارغ ورتکار شدن است مولف عرض کند کہ نجات یافتن	پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ
پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ	پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ
پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ	پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ
پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ	پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ پاک شدن استعمال۔ صاحب اصفیٰ و خصوصیت عذاب در نیجا درست نیست بلکہ

(۱) یعنی آهسته رفتن (طالب آملی) از ملک سیار شسته ام پرتا آن طیب از سرین پاکشید و آن
 معصیت سامان غربت کرده ام اکنون پدید صاحب بحریم ذکر هر دو معنی کرده مولف
 افتادگی در راه جانان می کشم پائے پود فرماید عرض کند که (از چیزی پاکشیدن) یعنی کاره
 که چون بصله آزارند یعنی (۲) باز رفتن است کردن ازان بجایش گذشت و همان است
 (سلیم) طبلان پای کشیدند ز اطراف چین معنی دوم این (ارو) (۱) آهسته چای
 می رود هر که درین باغ سراسر باد است بزرگن بین پاؤن که پنجر چلنا کتے بین (۲) دیگر
 بهار ذکر هر دو معنی کرده (میرزا جلال اسیر از چیزی پای کشیدن
 (۳) لنگ لنگان در رکاب چشم تر پامی کشم پاک طینت استعمال بهار و مانند ذکر این
 تانفس دارم سمر زنجیر در پامی کشم پوکام میگیر کرده از معنی ساکت مولف عرض کند که
 اسیر آخر ز دریا همچو موج پوکر چه گریان در رکاب مرادون پاک سرشت است که بجایش گذشت
 چشم تر پامی کشم پوک (صائب) تابیر گلشن (میرزا رضی دانش) پاک طینت روا
 آن سر و خرامان پاکشید پوک شد نسیم صبح را بدنیامیل آمیزش کجاست پوکوشه تنگی گهر
 هر غنچه زانوی دگر پوک (ملاطفر است) سبوعر باد سعت دریا گرفت (ارو) دیگر پاک سرشت
 سر خود کلاهی ندید پوک خجل گشته از بزرگ پاکشید پاک عیار اصطلاح بقول بهار و بحر
 (محمد قلی سلیم) فغان من ز رکاب بلال پای اندر ز خالص را گویند مولف عرض کند که
 کشید پوک از ستاره رهش در میان گله شده است معاصرین بحم بر زبان دارند و موافق قیاس است
 (مولانا نبائی) دست از حیات خود من (ارو) ز خالص - ده طلا جویش اور خالص بود

(الف) پاک فروختن مصدر اسطلاحی (اُروو) (الف) (۱) دکان کی تمام متاع سپینا۔	
(ب) پاک فروش صاحب آصفی کہ (۲) اپنی متاع کو بر باد کرنا (ب) (۱) کل متاع	
(الف) کروہ از معنی ساکت و بزرگ (ب) کو سپینے والا (۲) اپنی متاع کو بر باد کرنا۔	
گوید کہ آنکہ ہرچہ داشته باشد بر باد و بد فروخت (۳) کل متاع کو فروخت کر دے اور بر باد کر دے	
کہ بد معنی است پاکباز۔ وارستہ ذکر (ب) پاک کردن استعمال۔ بقول صاحب	
کروہ در نفس معنی متفق یا آصفی (سالک یزیدی آصفی (۱) چیدن و صاف کردن و (۲) تمام	
(۳) سالک زند کہ اسباب و بیع داشت کردن (نوعی جنوشانی ۱۵) تاروی تو بینم	
بسی بزرگتہ در میگردد و پاک فروش آمدہ است از وام پاک کن از اشک بزرگریہ نگاہ ہم نفس	
کو صاحبان بھر و اتند ہمزبان و وارستہ (صائب) در تہ آب است بزرگ (اسدی طوسی ۱۵) کہ	
(۱۵) از ہر دو جہان حاصل من تاوک آہستہ دینہ کہ بودم از و پاک کروہ گرد و بزرگ باغ سبز	
بزرگان پاک فروشم زو خانہ بزرگ و صابہ رنجتہ گل گرد او صبا بزرگ (صائب ۱۵) میکنند و	
بیا رجم با تفاق آصفی این را مراد و پاکباز حساب من ہستی را پاک بزرگ صبح این نفس پاک	
گوید مولف عرض کند (الف) (۱) بمعنی کہ مراد است بزرگتہ عرض کند کہ بار لفظ	
ہمہ سامان دکان فروختن و دکان رخیالی پاک از جملہ معانی آن بحث کردہ ایم و این مصدر	
کردن است و (۲) مجازاً بمعنی بر باد دادن شامل است بر ہمہ معانی (اُروو) (۱)	
متاع و (ب) بہر و معنی اسم فاعل ترکیبی پاک کرنا (۲) تمام کرنا۔ دیکھو پاک جس کے تمام	
از زمین مصدر (الف) و (۳) امر حاضرش معنون پر یہ مصدر شامل ہے۔	

پاک گردیدن استعمال۔ صاحب آصفی بجمت و خیال چتری مکرون (اسدی طوسی
 ذکر این کرده از معنی ساکت مولف عرض ہے) سپ و نیل نجوم تو کہ باشند کہ پاک پر
 کند کہ مراد پاک شدن است کہ گذشت بگریزند چون خورشید من افراخت علم پر (اردو)
 (طالب آملی ہے) خرقة زاهد نگرد و پاک از جلد بیگانا۔ رفوچکر ہونا۔
 میل ریاضی جبر نیلش گر آب ز مزم و کوثر کشد پاک گشتن استعمال۔ مراد پاک گردیدن
 (ناظم ہروی ہے) سراپا شہر شد چون موج کہ بجایش گذشت و سدا این ہم ہمد را بنامد کو
 کوثر و زکلفت پاک گشت آن حور پیکر پوچنی (اردو) دیکھو پاک گردیدن۔
 سیا کہ سند و م متعلق از پاک گشتن است کہ پاک گوہر اصطلاح۔ بقول بہار و انند
 مراد ہمین است حیف است کہ محققین فارسی معرّفون مولف عرض کند کہ مراد پاک
 در ہر دو لفظاً فرق نکرده اند ازینکہ (گردو) را اصل است کہ بجایش گذشت (صائب ہے)
 مضارع ہر دو دانند و ما بجایش صراحت سر شہرہ نشا طول پاک گوہر است و تاویل
 کنیم کہ گرد و مضارع گردیدن باشد کہ کامل شگفتہ است سخن تاز و تراست (اردو)
 است و گشتن مضارع نذر و کہ سالم التصریح دیکھو پاک اصل۔
 باشد (اردو) دیکھو پاک شدن۔ **پاک ماندن** استعمال۔ صاحب آصفی
پاک گزینتن مصدر اصطلاحی۔ صاحب ذکر این کرده از معنی ساکت مولف عرض
 آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مولف کند کہ مراد پاک بودن است کہ بجایش
 عرض کند کہ یعنی یک سخت گزینتن و گزینتن گذشت (مختشم کاشی ہے) مجنون چوانشا

آتش پر وصل تاروز جزا و امان لیلی پاک گردندی خطر تو بان پڑ چست راجہ خطر بہر کجا
ماند از تہمت آلودگی پ (اُرو) پاک رہنا۔ ہو و پاکند پڑ صاحب ناصر ایں رابا تھتانی
دیکھو پاک بودن۔

پاک معنی اصطلاح۔ بقول بہار رواند انکہ بکات فارسی کرود با تسمیم بہ بان متفق مولف
عقل صحیح و فکر رسا داشته باشد (خواجه نظامی) عرض کند کہ ما بر با کند کہ بہ موقدہ اول گذشت
پاک را می) باشد مولف عرض کند کہ ہر کہ واسم جامد فارسی زبان و فارسیان تبدیل
پاک معنی باشد را می او ہم پاک می باشد پس تھتانی بموقدہ با کند کہ و ند چنانکہ یوب و یوب
پاک را می مرادون پاک معنی باشد این معنی و پس از ان موقدہ بہ بای فارسی بدل شد چنانکہ
روشن و ماغ باشد و بس (اُرو) روشن تب و تب آنا کہ بکات فارسی نوشتہ اند صراحت
و ماغ۔ دیکھو آئینہ ہوش۔
حروف نکرده اند۔ غلطی کتابت باشد (اُرو)

پاکند اصطلاح۔ بقول بہان و جامع دیکھو پاکند کے پہلے معنی۔
بروزن پازند مطلق یا قوت اعم از نیکہ سرخ پاک نظر اصطلاح۔ بقول بہار رواند
باشد یازرو سفید و بنامی بجای حرف اول بای معروف مولف گوید کہ اسم فاعل ترکیبی است
تھتانی ہم آمدہ۔ صاحب سروری این را مخصوص کنایہ از کسی کہ نظر او پاک باشد یعنی بہ نگاہ پاک
کند یا قوت سرخ (بھاری) کجا تو باشا بنگر۔ مقابل بہ نظر (اُرو) پاک نظر پاک نظر

اصطلاح - الف بقول	(الف) پاکوب	بقاعدہ فارسی کہہ سکتے ہیں - صاحب آصفیہ
اشد بحر الہ فرہنگ فرنگ	(ب) پاکوبی	نے پاکباز پر فرمایا ہے کہ "وہ عاشق جو پاک
رقاص را گویند وہم او	(ج) پاکوبین	نظر سے معشوق کو دیکھے " اگرچہ آپ نے پاک
بحوالہ غیاثی فرماید	(د) پاکوفتن	نظر کو اپنے لغت میں قائم نہیں فرمایا ہے
	(ب) پاکوبی بمعنی رقص است و (د) پاکوفتن	لیکن زبان اردو میں اس کا استعمال موجود ہے (اسم فاعل ترکیبی)
	(۱) بمعنی رقص کردن (لا اور می سے) زہوم	
		پاک نگرستین مصدر اصطلاحی - صاحب
		اصفیٰ ذکر این کردہ از معنی ساکت مولف
		عرض کند کہ دیدن کسی را بنظر پاک باشد (غنائی سے) گرازدستگ زنی ہا می غمش آہ پختیاد
		شیرازی سے) دلا بگرشہ آن چشم خواجاک نگر
		تو پاک آمدہ پاک باش و پاک نگر (اردو)
		پاک نگہ سے دیکھنا -
		پاک نمودن استعمال - مراد پاک
		کردن است مولف عرض کند کہ موافق
		تیاس (ظہوری سے) انما وہ است خرقہ شین
		چہ چرخہ گیر لب پاک نامودہ در دابر گرفتہ اند
		(اردو) دیکھو پاک کردن -

کرده مولف عرفی کند که (کوب) و فارسی (الف) ناچنے والا (ب) ناچ مذکر (ج)
 زبان یعنی ضرب و آسیب باشد که از چوب (و) (۱) ناچنا (۲) جائے کارا را وہ کرنا (۳) مزاج
 و سنگ و مشت و مثال آن کسی رسد که آزار و پاکی استعمال - بقول برهان بروزن خاکی
 عربی صدمہ گویند (کذافی البرهان) و مصدر (۱) استرہ ستراشی را گویند و (۲) تمام شد
 گویند (از همین اسم مصدر راست زیادت و (۳) صفا و طہارت صاحب نام صری بذکر معنی
 یامی معروف و علامت مصدر و آن کہ می آید اول نسبت معنی سوم می فرماید کہ غسل طہارت
 و کوفت متبدل ہین کوب است چنانکہ زبان باشد و ارستہ بذکر معنی اول و بترک معنی دوم
 و زلفان و مصدر کوفتن از اسم مصدر کوفت نسبت معنی سوم بر معروف قانع (طفرانہ)
 وضع شد پس (الف) اسم فاعل ترکیبی است چون نکردم لانه و ش از پاکی اصلح واضح و
 از مصدر مرکب (ج) کہ کتابہ از رقص کرد کہ خط نوخیز او گلہ ستہ بند نوش شد بڑ بہار
 است و (ب) حاصل بالمصدر ش زیادہ در ہر دو معنی متفق با نام صری و نسبت معنی دوم
 یامی مصدری - و ہر دو اسناد بالامتعلق است گوید کہ بدیع معنی سرشار از صفات اوست
 اثر (ج) نہ بہ (و) چنانکہ محققین بالاحیال خان آرزو در سراج بذکر معنی طہارت نسبت
 فرمودہ اند و معنی دوم و سوم مجاز معنی اول معنی اول می فرماید کہ بتابیر رعایت معنی
 ولیکن بدون سند استعمال تسلیمش نہ کنیم کہ غیر حقیقی است صاحب جامع بذکر معنی اول
 از صاحب بجز دیگری از محققین ذکرش نکرد و نسبت معنی دوم گوید کہ معنی تمامی (ظہوری)
 سند استعمال آن ہم پیش نہ شد (ارو) (۳) بصارت تو سہا داین تم روا دارو

حبابِ پاکی چشمِ ترم کجا دارو پڑ مولف **عزن** مولف **عزن** کند کہ دیگر ہمہ متعین فارسی
 کند کہ برای معنی دوم و سوم یا مصدری بر لفظ **ازین** ازین اصطلاح گشتی گیران ساکت اند
 پاک زیادہ کردہ اند و نسبت معنی اول خیال با اگر سدا استعمال این پیش شود تو انیم قیاس کرد
 نیست کہ (پاکی اصلاح) بمعنی استرہ سر تراشی کہ این مرکب است از پامعنی خودش و کثیر
 است نہ مجرود پاکی۔ و سند طغرا ہم تا نید خیال با بمعنی نمد و لبد معنی لفظی این نمد پا کنا یہ از ہما
 میکند و باعتبار صاحبان جامع و ناصری کہ متعین و ادگشتی کہ نتیجہ آن گردن را برای غلبہ
 اہل زبانشد این را بمعنی اول مخفف (پاکی اصلاح) بر زمین رساندن است و جا دارو کہ این را
 و انیم و ازین مرکب ہم معنی استرہ بر سبیل مجاز مخفف پاکیزہ گیریم کہ می آید و کنا یہ از ہما
 پیدا کنیم کہ معنی حقیقی تقاضای آن نمی کند و جا دارو و او قطرہ پاکیزہ گیش (ارو) گشتی گردن
 کہ (پاکی) را بمعنی منسوب بہ پاک گیریم و کنا یہ از کے ایک داؤ کو فارسیوں نے پاکیزہ کہا ہے
 استرہ و اللہ اعلم بحقیقۃ الحال (ارو) (۱) استرہ میں من حرفین کا پاؤن ایک ہاتھ سے
 بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم۔ مذکر۔ بال مؤنڈنے پکر کر دوسرے ہاتھ سے گردن پر روز ڈالتی ہیں
 کا اوزار۔ پاچہنا (۲) تمامی۔ بقولہ۔ فارسی۔ تاکہ وہ زمین پر آ رہے۔ مذکر۔
 اسم مؤنث۔ آخر۔ انجام (۳) پاکی۔ دیکھو پاکش۔ پاکیزہ بقول بہار و انند منسوب بہ پاک
 پاکیزہ اصطلاح۔ بقول انند بحوالہ غیاث زیرا کہ مرکب است از لفظ پاک و چیزہ
 نام داؤ از گشتی کہ بیکدست پای حرفین گرفته کہ کلہ نسبت است و نظیر انست آتیزہ
 بدست دیگر زور بر گردن آوردن است بمعنی گرم شب تاب و دو تیزو بمعنی دختر بکو

فرمایا کہ چون کلمہ نسبت زائدہ نیرمی آید مینواید ساکت مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی
 کہ پاکیزہ مزید علیہ پاک بود می تواند مرکب از است و موافق قیاس مراد از کسی کہ اعتقاد
 پاکی و زہ بود یعنی چیزی کہ زادہ و آفریدہ شدن او پاک باشد (آر و و) پاکیزہ اعتقاد مقابل
 آن از پاکی باشد مولف عرض کند کہ ماخذ ہے بد اعتقاد کا۔

آخر بہتر است و میدانیم کہ ہمین است حقیقت پاکیزہ اعتقاد استعمال۔ صاحب انند
 پاکیزہ کہ زہ بمعنی زائیدگی و پیدایش بجای پذیر این از معنی ساکت مولف عرض کند
 خودش می آید و بد بمعنی بفتح زای ہوز ہم آمدہ کہ موافق قیاس و اسم فاعل ترکیبی است
 و بمعنی لطفہ و بچہ ہم (کذافی البرہان) پس معنی مراد از کسی کہ اعتقاد او پاک و پاکیزہ باشد
 لفظی این پاکی پیدایش و استعمال این معنی (آر و و) پاکیزہ اعتقاد کہہ سکتے ہیں۔

پاک ہم بہر دو ماخذ بیان کردہ محققین باللہج پاکیزہ بوم اصطلاح۔ بقول بہار و انند
 است و نیزہ اصلاً کلمہ نسبت نیست و حقیقت معروف مولف عرض کند کہ معنی وطن
 آتشیزہ ہم بہمین ماخذ است بعض محققین پاکیزہ و ازندہ و پیدا شدہ و زمین پاکیزہ
 و آتشیزہ ہم۔ نیزہ را کلمہ نسبت دانستہ اند اسم فاعل ترکیبی است (شیخ سعدی س)
 چنانکہ بجایش گذشت و ما از اورست ندیم شنیدیم کہ مرد سیت پاکیزہ بوم پو شناسا و
 و حقیقت ووشیزہ بجایش عرض کنیم کہ می آید بہر دو اقصای روم (آر و و) پاکیزہ بوم
 (آر و و) پاکیزہ۔ دیکھو پاک کے پہلے معنی۔ اس شخص کو کہہ سکتے ہیں جس کا وطن مقدس ہو جیسے
 پاکیزہ اعتقاد استعمال۔ بہار از معنی کہ معطر یا دینہ متورہ وغیرہ کار ہونے والا۔

پاکیزہ پیکر استعمال - بقول بہار و انند پاکیزہ دل استعمال - بقول انند - معرّفہ	پاکیزہ پیکر استعمال - بقول بہار و انند پاکیزہ دل استعمال - بقول انند - معرّفہ
از اسمای مجرب است مولف عرض کند مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است کہ معنی لفظی این پاکیزہ رود و خوبصورت و خوشرو بمعنی پاک دل و زاہد کہ دل او از گناہ پاک موافق قیاس است و اسم فاعل ترکیبی (سعد) باشد (فردوسی) کنون ای خردمند (س) دو پاکیزہ پیکر چو رو پر می ؛ چو خورشید پاکیزہ دل ؛ مشو بدگمان پامی برکش ز دل ؛ و مہ از نکاو اختری ؛ (اردو) پاکیزہ پیکر (اردو) پاک دل اور پاکیزہ دل اس خوبصورت کو کہہ سکتے ہیں - بقاعدہ فارسی شخص کو کہہ سکتے ہیں جس کا دل گناہوں سے پاک و صاف ہو -	از اسمای مجرب است مولف عرض کند مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است کہ معنی لفظی این پاکیزہ رود و خوبصورت و خوشرو بمعنی پاک دل و زاہد کہ دل او از گناہ پاک موافق قیاس است و اسم فاعل ترکیبی (سعد) باشد (فردوسی) کنون ای خردمند (س) دو پاکیزہ پیکر چو رو پر می ؛ چو خورشید پاکیزہ دل ؛ مشو بدگمان پامی برکش ز دل ؛ و مہ از نکاو اختری ؛ (اردو) پاکیزہ پیکر (اردو) پاک دل اور پاکیزہ دل اس خوبصورت کو کہہ سکتے ہیں - بقاعدہ فارسی شخص کو کہہ سکتے ہیں جس کا دل گناہوں سے پاک و صاف ہو -
پاکیزہ دامن استعمال - بقول بہار پاکیزہ روی استعمال - بقول بہار و	پاکیزہ دامن استعمال - بقول بہار پاکیزہ روی استعمال - بقول بہار و
انند کہ گناہ از عقیق و پارسا مولف عرض کند کہ معنی لفظی این خوشرو و خوبصورت و مجازاً یعنی کسی کہ دامن او از گناہ پاک است بمعنی محبوب (شیخ شیراز) خاتون خوب (صائب) از حدیث و لکشا صاحب سیرت و پاکیزہ روی را ؛ نقش و نگار خاتم و ہن را و دختن ؛ یوسف پاکیزہ دامن را فیروزہ گو مہباش ؛ (اردو) پاکیزہ رو -	انند کہ گناہ از عقیق و پارسا مولف عرض کند کہ معنی لفظی این خوشرو و خوبصورت و مجازاً یعنی کسی کہ دامن او از گناہ پاک است بمعنی محبوب (شیخ شیراز) خاتون خوب (صائب) از حدیث و لکشا صاحب سیرت و پاکیزہ روی را ؛ نقش و نگار خاتم و ہن را و دختن ؛ یوسف پاکیزہ دامن را فیروزہ گو مہباش ؛ (اردو) پاکیزہ رو -
بزدان کردن است ؛ (اردو) خوبصورت اور خوش رو کو کہہ سکتے ہیں	پاکیزہ دامن - پاک دامن - پارسا کو کہہ سکتے ہیں بقاعدہ فارسی - اسم فاعل ترکیبی - معشوق کہتے ہیں
اسم فاعل ترکیبی - بقاعدہ فارسی - (الف) پاکیزہ سرشت استعمال - الف	اسم فاعل ترکیبی - بقاعدہ فارسی - (الف) پاکیزہ سرشت استعمال - الف

(ب) پاکیزہ طینت | بقول بہار معرّف اسم فاعل ترکیبی معنی کسی کہ نظر او پاک باشد
 و صاحب انند ذکر (ب) کرده و بہار ہم این یعنی معشوق خود را بنظر پاک بیند (نام خسرو)
 را بدون تعریف آورده مولف عرض کند کہ عاشق پاکیزہ نظر نسبت چو محمود پور نہ ہم
 کہ پرو مرادف پاک سرشت کہ بجایش گذشت اطراف جهان پرزایا ز است پ (اردو)
 (خواجہ حافظ شیرازہ) عیب رندان پاکیزہ نظر پاک مین۔ اس شخص کو کہہ سکتے ہیں
 مکن ای زاہد پاکیزہ سرشت پ کہ گناہ و گران جو اپنے معشوق کو پاک نگاہ سے دیکھے۔
 بر تو نخواہند نوشت پ (اردو) دیکھو پاک سرشت پاکیزہ نفس | استعمال۔ بہار و انند ذکر
 پاکیزہ قول | استعمال۔ بقول بہار و انند این کردہ از معنی ساکت مولف عرض
 معروف مولف عرض کند کہ کنایہ باشد کہ مرادف پاک طینت باشد کہ بجایش
 از راست گو کہ قولش پاک و صاف باشد گذشت (سعدی ہ) چو پاکیزہ نفسان
 (سعدی ہ) پدر بارہا گفتہ بودش بہ ہونک صاحب دلان پ و در آینه جملہ با جاہلان پ
 کہ شایستہ رو باش و پاکیزہ قول پ معنی مباد (اردو) پاک نفس دیکھو پاک طینت۔
 کہ این اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس پالی گرفتن | مصدر اصطلاحی۔ بقول بھر
 (اردو) پاکیزہ قول۔ بقاعدہ فارسی۔ رہا گو بسنی موی ز ہار ترا شنیدن مولف عرض
 گو کہہ سکتے ہیں۔ کند کہ وگیری از محققین فارسی زبان ذکر این
 پاکیزہ نظر | استعمال۔ بقول بہار و انند مشتاق سند استعمال می باشیم حیف است
 و انند معروف مولف عرض کند کہ کہ سند ہم پیش نہ شدہ موافق قیاس است

(ارو) پاکی لینا۔ بقول آصفیہ۔ موسے زہار **پا گرفتن** مصدر اسطلاحی۔ بقول انند
 مونڈنا۔ زیرتان کے بال مونڈنا۔ جہانمین لینا۔ و بہار (۱) یعنی بند شدن پاو (۲) مروں
 وکن میں نورے کے استعمال کو یہی کہتے ہیں۔ و فرماید کہ برنقیاس است پاکیر (مرزا عبد الغنی
پاگاہ (۱)۔ ملاحظہ۔ بقول انند بحوالہ فرہنگ فرنگہ قبل (۵) اعیار راہ آمدن ما گرفتہ اند پو
 بکاف بھی (۱) جای بہارت را گویند و (۲) یعنی تا چو سنگ دوران سر کو پا گرفتہ اند پو (۳) یعنی
 زینہ و نروبان باشد صاحب رشیدی گوید کہ (۳) یعنی قیام و استقامت گرفتن (محمد جعفر ندیم صاحب
 طویلہ این را (پاگاہ) ہم نامند مولف عرض (۵) تا چشم نیم مست تو مار از ما گرفت پواند
 کند کہ معنی لفظی این مقام پاو ہر سہ معنی موافق آیا بیخودی و لم نتوانست پا گرفت پو (تائیر (۵)
 است اما برای معنی اول طالب سند استعمال فارغ ز سوختن نیست تا شمع پا گرفتہ پو مشرق
 می باتیم کہ معاصرین مجہ بزبان نہ اند و محققین بیقراری کو یا ز ما گرفتہ پو (ابو طالب کلیم (۵)
 اہل زبان ہم زمین ساکت و معنی سوم مجاز باشد صد برق تا امید می کردہ کمین زہر سو پو کحل
 (ظہوری (۵) پاگاہ تا شامی تو از دور ضرور امیدواری ہر جا کہ پا گرفتہ پو صاحب بکر معنی
 است و می بود بینائی من کاش کسی چند پو سوم قانع۔ و آرتہ ہم بر ذکر معنی سوم قناعت
 (ارو) (۱) بہارت خانہ۔ پاخانہ۔ مذکر (۲) کردہ مولف عرض کند کہ فضولی بہار است
 زینہ۔ مذکر (۳) طویلہ۔ مذکر۔ وکن میں اس علقہ کہ معنی اول و دوم راقائم کرد و سند عبد الغنی
 کا نام ہے جس کے تفویض سنجانب سرکار سوار بقول ہم برای معنی سوم است۔ غور بر معنی
 کی توجہ ہو اور اس کے مصارف کے لئے جاگیر عطا ہونی شعر نکر و محققین اہل زبان و معاصرین مجہ ہم از

معنی اول و دوم سکوت و زریده اند بدون عرض کند کہ کنایہ باشد از آمادہ رفتار شدن
 سدا استعمال تسلیم کنیم (اروو) (۱) پاؤن کہ در وقت رفتار پاتا بہ و موزہ می پوشند و پای
 بند ہونا (۳) مرنا (۳) قیام اختیار کرنا۔ اگر گرم کنند (اروو) دیگر آمادہ رفتار ہونا۔
 قائم ہونا۔

(۳۷۱۹)

پاگستاخ شدن - استعمال - قلب منافقت

پاگرفتن طفل مصدر اصطلاحی بقول گستاخ شدن، پاست یعنی حقیقی (لمہوری ۵)

بہارہ و اند فوٹ رفتار بہم رسانیدن طفل و شد بر اہش قدم ماگستاخ پویم سر بہست کہ
 سیا آمدن و از محسن تاثیر بندد کہ بر (پاگرفتن) شد پاگستاخ پو مولف عرض کند کہ گستاخ
 گذشت مولف عرض کند کہ معنی لفظی این شدن چیزی و کسی بجای خودش می آید کہ از
 قائم و اسادہ شدن طفل است و این آغاز حیطہ ادب بیرون شدن و گستاخی کردن است
 رفتار اوست کہ اول اسادہ می شو پس معنی و این مصدر خاص است از ہمان تعمیم (اروو)

حقیقی باشد (اروو) زڑ کے کا کہڑا ہونا پاؤن کا گستاخ ہونا۔ بے ادب بننا۔ گستاخی کرنا۔

(چلنے کا آغاز) پاگیر اصطلاح - بقول انند یعنی زمین چرخش

پاگرم کردن مصدر اصطلاحی - صاحبان آئندہ - صاحب مویذ بحوالہ لسان الشعر اذکر

بہار عجم و انند و گراہین کردہ از معنی ساکت این کردہ دیگر ہمہ محققین فارسی زبان ازین
 و از علی خراسانی استناد کردہ اند (۵) لغت ساکت و معاصرین عجم بر زبان ندارند

پیش ما قطع بیابان طلب آسان است پو مولف عرض کند کہ اگر نہ استعمال بدست
 آنقدر نیست رہ شوق کہ پاگرم کنم پو مولف آید تو انیم عرض کرد کہ کنایہ باشد کہ زمین چرخش

دخوش آب و ہوا ساکنین آرائشی گزارو کہ نقل مقام کنند (اروو) خوش آب و ہوا زمین۔ موٹھ۔

پال بقول نامری (۱) نام ویہی از گرم سیرات فارس قریب با تیسر و ہر دو از توابع قصبہ کلمہ دار است و یہ بندر کنگان و وسہ منزل و معرب این فال و ازینجا بود قطب الدین عالی مولف تقریب و غیر آن صاحب رشیدی می فرماید کہ (۲) بمعنی رسیمان و از زمین مرگب است پالدم کہ می آید صاحب انند ہر بان تاصری مولف عرض کند کہ بمعنی دوم اسم جامد فارسی قدیم و انیم و وجہ تسمیہ بمعنی اول بیچ بوضوح نہ پیوست و بہ تحقیق ما (۳) صاف و پاک کہ اسم جامد فارسی قدیم و اسم مصدر پالائیدن و پالاون و پالودن و پالیدن است کہ می آید معاصرین عم تصدیق انیمنی میکنند و وجود ہر چار مصا در بالائتائید انیمنی میکنند (اروو) (۱) پال فارس کے موضع کا نام ہے۔ مذکر (۲) رسی۔ موٹھ (۳) صاف و پاک۔

پالا بقول برهان و جہانگیری و ناصر و جامع صراحت ماخذ بیان کرد و اش ہمدرا انجا کہیم بروزن کالا را (۱) اسپ کوتل (حکیم اسدی ۵) و بجیالیش اسم کوتل و مطلق اسپ مجاز زور و ازہ تا درگہ شد و وسیل پڑ و رویہ سپ بود آن مولف عرض کند کہ ما این رامبدان پالا و پیل پڑ صاحب رشیدی گوید کہ بدین معنی پالا و انیم کہ بہین معنی در موحده گذشت و پالا و پالا وہ ہم آمدہ و بقول بعض مطلق اشارہ این ہم ہمدرا انجا کردہ ایم و نسبت اسپ و فرماید کہ حق بہین است و اطلاق معنی حقیقی و مجازی ہم باخان آرزو اتفاق اسپ کوتل بقریبہ مقام خواہد بود۔ خان آرزو و ایریم (اروو) کوتل گھوڑا۔ مذکر مطلق در سراج این را متعلق بہ پالاومی و اندو گھوڑا۔ مذکر۔

(۳) پالا۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع صاف کنندہ و فرماید کہ بدون ترکیب گفتہ نمیشود ہمچون ترشی پالا۔ وی پالا۔ صاحب رشیدی بذکر این گوید کہ مرکب است از پال و الف کہ چون لاحق کلمہ شود افادہ فاعلیت کند و اسم آلم نیز و ہر چیز بدان مضاف شود افادہ آن کند مثل ترشی پالا وی پالا صاحب ناصری بر مجر و صاف کنندہ و فایع۔ خان آرزو و سراج ذکر این کردہ مولف عرض کند کہ تسامح ہمہ محققین است کہ این را بدین معنی جا دادند یعنی ذکر مفرد این بدہ معنی تحصیل حاصل است زیرا کہ ذکر امر حاضر یعنی سوم می آید و بہان امر است کہ بحالت ترکیب اسم فاعل ترکیبی میشود (اگر دو) ناقابل ترجمہ (و یکہ و قیسے معنی)	جامع بذکر این گوید کہ مصدر این پالادون است مولف عرض کند کہ این امر حاضر پالادون است چنانکہ صاحب جامع گفتہ و او از تراکت ہر چہ مصدر کار نگرفتہ کہ بجایش می آید و مصدر (پالودون) را ازین سیج تعلق نیست کہ آن سالم التصریف است کہ غیر ماضی و مستقبل و دیگر مشتقات از سالم التصریف نمی آید و صراحت کامل بر پالادون می آید۔ و شامل است بر ہمہ معانی پالادون (اگر دو) پالودون کا امر حاضر۔ صاف کر۔ نیز ان تمام معنوں میں امر حاضر ہے جو مصدر پالادون پر بیان ہوں گے۔
(۴) پالا۔ بقول برہان و جہانگیری و رشیدی و جامع و سراج یعنی آویختہ مولف عرض کند کہ ہمہ محققین ہمچون معنی دوم درین معنی ہم سکندری خوردہ اند و این معنی را بدون سند استعمال تسلیم نہ کنیم و قول مجر و محقق اہل زبان	(۳) پالا۔ بقول برہان و رشیدی و سراج امر پالودون بمعنی صاف کن صاحب

معنی صاحب جامع را هم کانی ندانیم که این زبان (۵) پالیا - بقول برهان و جهانگیری و جاسع
 در قواعد فارسی اکثر غلطی کنند. حق آنست که وسراج بلندست زنده و پازند یعنی فریاد و غمان
 امر حاضر چون با آبی مرکب می شود و فاده معنی اسم مولفست عوین کند که اسم جامد فارسی زبان
 فاعل و اسم مفعول می کند و همان است اسم اسسند و عالی بر زبان معاصرین مجرم نیست
 فاعل ترکیبی و اسم مفعول ترکیبی پس لفظ غیر مرکب (آرودن) فریاد - فارسی - بقول آصفیه -
 را چنانکه ایشان معنی اسم فاعل بر نشان دوم موشه - و و بولا - و پانی - مظلومون کی آه و
 قائم کرده اند و کار از تحقیق قواعد زبان نگذردند زاری آه ز مال (اندسه) تهرائیکه او چرخ
 همچنان درینجا هم معنی اسم مفعول آرودند لیک فرشته است که در آستانه عرش جویند کسی فریادهای
 بیج - محض مباد که معنی آویختن تعلق و آرزو از همان پالیا پالیا اصطلاح - بقول برهان و جاسع
 و پاک کردن که چیزی رقیق را که صاف و پاک بر وزن مالیا مالیا (۱) چیزی سخت را گویند
 می کنند اکثر آزادی آویزند پس این معنی من و جیه که بسیار بماند از پالوده سخت شده را
 از پالوده پیدا میشود که صراحت آن بر مصدر نیز صواب است جهانگیری بر معنی اول قانع (واقعی)
 پالودن می آید و درینجا همین قدر کافی است (۲) بفر و بیت شمشیر تو قرار گرفت پازمانه
 که اگرند استعمال این معنی آویخته پیش شود که پازمانه پالود پالیا پالیا صاحب سروری
 ما این را محقق و مبدل پالوده و انیم بخت آورده است که برای معنی دوم حواله تحفه
 وال مملو و بای هنوز و تبدیل و ادب الین چنانکه صاحب ناصر می بذر معنی اول گوید که این
 توغ و تاغ (آرودن) لشکریا هوا - لشکریا هوا - در فرهنگ بای معتبره نیامده لکن غالب آنست

کہ مال مال بود بر سیم دآزرا پالا پال خوانند فالوده و چینی نیست که در شد و قتی تصرف لفظی
 نیز فرماید که از شعر و قتی معنی بسیار پیدا می شود کنیم که معاصرین عجم هم درین شعر پالا پال برابر
 نه یعنی چیزی سخت صاحب رشیدی هم زبان زبان دارند و لغظ مال مال بلحاظ معنی مصرع
 ناصری - صاحب (مؤید مطبوعه نوکشور) بذكر اول درین شعر بیچ لطف ندارد و آنرا که اصدا
 معنی دوم فرماید که (۳) حربی باشد که رنگیان در شعر استاد می پسند کرده اند ذوق سخن ندارد
 دارند و دیگر نسخ قلمی این آفت نیست خان آرد و آنرا که در ای این تصرفات این آفت زبان فر
 در سراج با صاحب رشیدی اتفاق کرده را غلط دانند فضولی می کنند و معنی سوم نصیحت
 مولف عرض کند که جزین نیست که درین مطبع نوکشوری نماید و الله اعلم (اگر دو)
 تکرار پال است زیادت امان الصاق چنان (۱) بهت سخت چیز - موتشا (۲) سخت فالوده
 مال مال دو نام پس معنی لفظی این بلحاظ معنی تکرار (۳) ایک بهتیار کا نام - مذکر -
 سوم پال بسیار صاف و پاک و جا دارد که پالو پالا و اصطلاح - بقول برهان پروزن آباد
 در نام سیم و تخصیص سختی با ادخلات ماخذ و اسپ جنیبت را گویند که مراد از پالا باشد
 باعتبار صاحب جامع که از اهل زبان است صاحب جهانگیری هم ذکر این کرده (شمس
 میگوئیم که فالوده سخت را بدین اسم مخصوص مخزی (۵) شنششی که کشد سخت در مواجب
 کردن باختیار اهل زبان است و این قدر او بچو نقره خنگ سمند فلک دو صد پالا و
 مستحق که فالوده را پالا پال گفتن موافق قیاسا صاحب رشیدی گوید که پالا و پالا و پالا و
 است و معنی اول مجاز معنی دوم بلحاظ سنتی هر سه لغت بهین معنی است و بعضی گفته اند

که معنی مطلق اسپ و حق همین است یعنی مطلق که بزمنی سوش گذشت و پالا امر حاضر این
 مرکب نوشته اند لیکن از اسناد خصوص اسپ که بجایش مذکور شد و حاصل بالمصدر این پالا
 مفهومی نباشد. خان آرزو در سراج می فرماید که می آید و صراحت کامل معنی بر پالودن کنم
 که مرکب است از پال که سبیل پارس است (آرو) و یکپو پالودن -
 بدان معنی است یعنی ریمان در سن و در ذکر که نسبت پالاوه | اصطلاح - بقول برهان بر وزن
 است و پالاوه معنی مطلق اسپ چرا که معنی مطلق مرکب آماوه (۱) اسپ جنسیت و (۲) مفسد و اول
 آمده می فرماید که صاحب رشیدی ازین مثال غیبت صاحب جهانگیری همزبانش صاحب
 مانده مولف عرض کند که صراحت ماخذ سروری مذکور معنی اول نسبت معنی دوم حوال
 بر پالا کرده ایم و در اینجا جزین نیست که وال رساله حسین و فانی دهد (حکیم عنصری ص ۱۷۰)
 جمله آخر زانداست چنانکه پیدا و پیدا و اولی ایام را تا بر نشیند می رود و سبب شنگ
 اشاره این بر پالا و گذشت که به بامی موقده چرخ پیش قدر او پالاوه پ صاحب رشیدی
 بجایش مذکور شد (آرو) و یکپو پالاوه - این را معنی اول مرادف پالاوه پالاوه گفته
 پالاوه | بقول برهان بر وزن دلواون و ذکر معنی دوم هم کرده صاحب جامع همزبان
 معنی پالودن و پالایش و صاف کردن است بدان - خان آرزو در سراج نسبت معنی
 بحر همزبانش و فرماید که سالم التصریف است اول گوید که پالاوه پالاوه بد معنی از قبیل
 که غیر ماضی و مستقبل و اسم مفعول می آید مولف خان و خانه و (۳) بمعنی کشنده اسپ کوتل
 عرض کند که اسم مصدر این همان پال است مولف عرض کند که همه محققین اهل زبان

از معنی سوم ساکت کہ پیدا کردہ خان آرزو **پالار** اصطلاح - بقول برہان بروزن
یعنی ہامی ہوزرا ہامی نسبت قرار دادہ این سالار (۱) درخت و (۲) ستون بزرگ
معنی پیدا کرد و ہامی ہوزرا ند و اینم مزید **پالار** گویند صاحب سروری این رامرون
پالار کہ آنہم مزید علیہ پالاست و صراحت مانڈا **پالار** گوید کہ بہو تعد و اول گند شد صاحبان
پالار بجایش گذشت رہا دارو کہ در معنی دوم ناسری و جامع ہمز باہر برہان مولف
ہامی ہوزرا ہامی نسبت گیریم کہ معنی لفظی **پالار** کہ کند کہ سیدل **پالار** است و صراحت
این منسوب بہ اسپ کوتل و گنایہ از معنی **پالار** ماخذ ہمز را بنا کردہ اینم **پالار** تبتقی این شہر
و شہر است کہ اسپان کوتل ہمیشہ در تندی **پالار** است و معنی ستون مجاز آن و معنی درخت
و تیزی می باشند و ہمز چون اسپ کہ زیر سواری **پالار** مجاز مجاز پس در نیجا ہمز و معنی مجاز معنی اول
است مطیع نمی باشند و از ہمز عادت معنی **پالار** است کہ بہو تعد و مذکور شد (ارو)
دوم پیدا شد یکی از معاصرین عجم گوید کہ اسپ **پالار** بہاڑ مذکر (۲) ستون دیکہو **پالار** کے
کوتل را دائماً از سواری و محنت محفوظی از **پالار** دوسرے معنی -

تا در فائت تازگی و خوشنالی باشند و **پالار** اصطلاح - بقول اسد کوٹوالہ
ایشان در جلوی پاوشاہ محض رونق **پالار** برہان بفتح ر ای مہملہ آہن و فولاد ہندی
(ارو) (۱) دیکہو **پالار** (۲) شیر شخص **پالار** گویند مولف **پالار** کہ کند کہ ما این لغت
(۳) کوتل گھوڑے کا مالک جس کے ساتھ **پالار** غریبہ را در برہان نیا فہیم و دیگر ہمز متعین
کوتل گھوڑا ہوتا ہے - فارسی زبان ہم ازین ساکت و ماخذ این ہم

بیچ بفہم نمی آید و نظر بجانی پالاترکیب این و مبذل بالآوردانیم کہ تختانی زائد در آترو وسط الفاظ
 بالفظ رنگ ہم متقاضی معنی آهن و فولاد ہندی می آید چنانکہ پاپو پامی و پست و پست و انگشتر
 نمی شود بدون سند استعمال این را ایلم کہیم و انگشتری (آرودو) و بگو باآورد بیای موقد
 آردین را بہ رانی مہلکہ گیریم البتہ فولادو آهن کے پہلے اور دوسرے شے۔
 اور پست می شود کہ رنگ بالائی آن زود پالاش اصطلاح۔ بقول برہان بروز
 می آید (آرودو) لوبا۔ فولاد۔ مذکر۔ شاباش آلودہ شدن پانگل ولای صاحبان
 پالاری بقول انند بوالہ فرہنگ فرنگ ناصری دانند و رشیدی و جامع دسرن ج ذکر
 بکسر رانی مہلکہ (۱) شبیر و (۲) ستون بزرگ این کردہ اند (خسرو) چو پالغزو پالاش
 مولف عرض کند کہ بالآوردہ بہین معنی وارد گلت، ہر مرنجان ولی تانر نجد دولت پڑ
 گشت و پالارببانی فارسی مہلک و مدحت مولف عرض کند کہ معنی این آلودگی پالاش
 بالآورد کہ پس جزین نباشد کہ صاحب کہ حاصل بالمصدر است و اصل این
 رنگ فرنگ استعمال این با یای وحدت (یا آلایش) بہین مدودہ و تختانی
 بہہ باشد و غور بر معنی نکرده۔ اگر سند استعمال ششم (پالاش) بانی ماند و این قلب انصاف
 پیش میشد تصفیہ آن می کردیم حال چارہ جزین باشد یعنی آلودگی پانگل ولای استعمال
 نیست کہ این را تصیف دانیم کہ دیگر بہ تحقیق این در سند است بمعنی فاعلی است یعنی شاعر
 ازین ساکت و معاصرین ہم بزبان نماند کہ بید کہ چون شکر تو کہ خمیر تو از است صفت
 اگر سند استعمال پیش شود این را سزید علیہ آلودہ کردن پاوارو ولی را رنجیدہ مکن تا

دل تو ز نجد پس پالاش حاصل بالمصدر کہ استعمال این با مصاور متعددہ در لغات
 و کوہ شدن و کردن ہر دو باشد (ارو) می آید و این اسم حال است از مصدر
 کچھ پیرمین پاؤن کی آلودگی اور آلودہ سازی پالان و پالیدن کہ معنی بزرگ گردانیدن
 فاعلی اور مفعولی و دونوں معنوں میں۔ موتث۔ و افزون می آید پس معنی لفظی این افزون
 پالاکر اصطلاح۔ بقول انند فتح کاف و بزرگ کنندہ در زمانہ حال و کنایہ از پلاس
 فارسی یعنی ستون مولف عرض کند کہ پشت خر کہ افزون کنندہ اوست من حیث
 اصل این (بالاگر) بوحدہ اول باشد کہ البدن دیگر ہیج حیث است دیگر محققین فارسی
 اشارہ آن در ماخذ بالا کردہ ایم معنی لفظی زبان ازین لغت سکوت و زیدہ اند (ارو)
 این بلند کنندہ و کنایہ از ستون کہ بلند کنندہ پالان۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ وہ
 خانہ است (ارو) و کھو بالار کے دوسرے معنی گڈڑی یا کپڑا جو گدھے یا اونٹ کی پیٹھ کے
 پالان اصطلاح۔ بقول انند بوالہ غیاث بچاؤ کے واسطے اس کی پشت پر ڈال دیتے
 بروزن کا شان پلاسی کہ بر پشت خرازدانندین۔ گدی۔ خوگیر۔ مولف عرض کرتا ہے
 بہار ذکر این کردہ از معنی ساکت می فرماید کہ بلحاظ معنی بیان کردہ محققین فارسی خبری
 کہ بالفظ کشیدن یعنی برداشتن مستعمل (نظاً) موتث۔ و کھو ایز غنج۔
 (س) خرازدین زربہ کہ پالان کشد کہ تاخرا پالان و ختن استعمال۔ صاحب آصفی
 خربندہ آسان کشد مولف عرض کند کہ ذکر این کردہ از معنی ساکت مولف عرض
 تخصیص یک مصدر کشیدن درست نباشد کہ معنی درست کردن پالان است

بوسیدہ و دخت از قبیل کفش و دختن (عالی شیرازی) مراد و پالان دوز که بچایش گذشت (نظامی)
 یکی بگفت که پالان بدوزای ظالم پز چیره (شبی نعلبندی و پالاتگری پز حق خویش
 شگافتم این است چوب گاه رسید پز (آرو) می خواستند از خری پز (میرزا طاهر وحیده)
 خوگیر سینا - خورش گریچه باشد فلاطون شمار پز کشید است

پالان دوز | اصطلاح - بقول بهار و مانند پالان گریش زیر بار پز مولف عرض کند که
 مراد و پالان گرو هیچ صراحت معنی نه شد مولف اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس
 عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است یعنی کسی که (آرو) و یکپو پالان دوز -

پالان را دوز و درست کند از همان (پالان) پالان | اصطلاح - بقول - جهانگیری و برهان
 و دختن که گذشت (آرو) خوگیر بنائے والا - (۱) مخارجہ کہ در بالا خانہ سازند صاحبان
 خوگیر سینے والا - جامع دانند ہم ذکر این کرده - خان آرزو

پالان کشیدن | مصدر اصطلاحی - صنادیر سراج می فرماید که این مرکب است از
 آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مولف پال که معنی رسن است و آنه که کلر نسبت
 عرض کند که کنایه از پار کشیدن است (نظامی) است و چون چکان مذکور بر سن می توان
 (س) خراز زین زربہ کہ پالان کشد پز کہ تا رسید پالان گفتند و بقول ناصر می که بذیل
 رخت خربندہ آسان کشد (آرو) بوجه (پالادان) آورده (۲) مراد و پالادان
 اٹھانا - بارکش ہونا - (حکیم سانی س) بسیار ہمہ رنگ بیالائے آہن پز

پالان گر | اصطلاح - بقول بهار و مانند بگذار ہمہ رنگ بیالو و بازار پز مولف

عرض کند کہ اصل این معنی اول همان بالانہ برامی بارکشش و معنی دوم مجاز معنی اول باشد
 کہ بموعدہ گذشتہ و این مبدل آن چنانکہ شب (ارو) (۱) سست ہوڑا جو جلد نہیں چلتا
 و تپ و اثر این تبدیل و معنی ہیں کہ برآمدہ مذکر (۲) بارکشش ٹٹو۔ صاحب آصفیہ نے
 بالاخاندہ را نام نہاوند۔ خان آرزو در ماخذ (بہاڑیکا ٹٹو) پر فرمایا ہے۔ اسم مذکر۔ لڑائی
 سکندری خور و کہ رسن را متعلق باین کرد پر چلنے والا ٹٹو۔ و کن ہیں بارکشش ٹٹو کہتے
 و صراحت ماخذ معنی دوم پر (بالانوان) کہنیمین میں پر بوجہ لاڈ اور اے۔
 (ارو) (۱) و کیہو برآمدہ (۲) و کیہو پالان و پالانیدن | بقول اتندیہ ان پنجم صاف
 پالانی اصطلاح۔ بقول رشیدی مراد و روشن کردن از کہ ورت با سایب شمس مذکر
 (پالانی) کہ (۱) اسپ گندرو باشد کہ لائق معنی بالاکوید کہ معنی خلاص شدن ہم مولف
 پالان بود۔ صاحب مزید پر (۲) اسپ بارگیر عرض کند کہ ہمیں معنی یہ پالانیدن می آید کہ
 قانع۔ خان آرزو در سراج گوید کہ اسپ عوض نون پنجم تھانی است و نظر بر اسم مصدر
 زیر پالان و مجازاً اسپ گند رفتار را ہم گویند این کہ پال است همان صحیح معلوم می شود
 و فرماید کہ صاحب رشیدی خطا کرده کہ این را نون پنجم ورین بلحاظ معنی غلطی نماید اگر
 حقیقت دانست مولف عرض کند کہ پالان را اسم مصدر این و انیم خلاق معنی
 یامی نسبت بر پالان زیادہ کرده اند دیگر است و محقق مصادر معنی صاحب بحر
 هیچ معنی لفظی این منسوب پالان و گنایہ از این را ترک کرده و صاحبان ہوار و نوار و
 اسپ یا خرمی کہ بر پشت او پالان بندند ہم ساکت پس جزین نیست کہ این تصحیف

و اینیم و بدون شد استعمال بر محمد و قول صاحب شمس که محقق بی تحقیق است این را تسلیم کنیم و صاحب است نقل نگارش چنانکه عادت است و گوید که این را برهنندی بانگه گویند صاحب معاصرین عجم هم بر زبان ندارند (اردو) و گویند ناصر بنی بذر الف ضمناً ذکر هم کرده گوید که در کلام خود استعمال (پالانا) هم همین	پالائیدن - (الف) پالوان اصطلاح بقول برهان هر دو معنی کرده ام و (پالاند) نیز گفته اند و (ب) پالاون ابیعتی ظنی است مانند کفگیر (پاپونه) و (پالانه) و (پالوانه) همه بدین معنی است که چیزی در آن صاف کنند و آن را تری پالا) خان آرزو در سراج می فرماید که پالایش گویند صاحب جهانگیری اینقدر صراحت مزید حاصل بالمصدر است که مجازاً یعنی تری کنند که طبعی است که در آن سوراخهای بسیار پالامی آید و پالوان و پالادن مرکب اند باشد مثل کفگیر که طبایع خان و حلوانیان آن را از پالا یعنی پالانیده و آن وودن کلانیت بر سر و یک نهاد و روغن و شیر و ترشی با او اشتراک است یعنی چیزی که بیالانیده نسبت آن را بدان صاف کنند - صاحب رشیدی دارد مولف عرض کند که در اینجا نسبت بذکر هر دو گوید که پالایش پالونه هم مراد است این هر دو لغت زیر تعریف عرض کنیم که این است که می آید و فرماید که این چهار لغت پال یعنی صاف و پاک بر معنی سوش گذشت اسم آله است از پالودن صاحب سروری و آن مبدل بان است چنانکه آب و آو بر (ب) سندی پیش کرده (ابوشیب) که افاده معنی فاعلی کند چنانکه باغبان بگوید

پس معنی لغت (پالوان) صاف کننده و کنایه در آخرش زیاده کرده اند چنانکه شفا و شفا^{بسیار} از آنکه ذکرش بالا گذشت و پالون بحدت و بکریج معنی مباد که صراحت ماخذ پالاون الف مخفف این و (پالاون) قلب بعضی که بجایش کرده ایم و این لغت را باعتبار ناصر تقدیم و تاخیر در وادو الف شد و پالوانه که صاحب زبان است جا داده ایم (ارو) می آید مزید علیه زیادت های هتوز در آخر و یکپو پالاون -

(پالوان) و پالانه که به همین معنی گذشت مخفف پالاهنگ | اصطلاح - بقول برهان مفتح

(پالوانه) بحدت وادو صراحت ماخذ پالوانه های هتوز بر وزن بالاتنگ (ا) که گشتان را

بجایش می آید (ارو) چهلنی بوئش (یکپو پالوانه) گویند و آن سفیدی است که شهباد آسمان

پالاون | اصطلاح - بقول ناصری بذیل نماید فرماید که این لغت در اصل (پالاهنگ)

پالوان مرادش (از ناصری ه) زخون بوده یعنی جنیت کش چه پالاسپ جنیت است

هر زخم چو پالوانا چو که پالانی از آن می درینا که اسپ کوتل باشد و آهنگ یعنی کشیدن و

مولف عرض کند که مزید علیه پالاون است چون در میان علمای فرس مقرر است که

الف آخر این زائد باشد و بکریج (ارو) هرگاه خواهند و کلیر را با هم ترکیب کنند اگر

و یکپو پالاون - حرف آخر کلر اول با حرف اول کلر آخر از یک

پالاون | اصطلاح - بقول ناصری که جنس باشد یک حرف را ساقط کنند بنابر آن

بذیل (پالاون) آورده مرادش همان مو^{لغت} یک الف را حذف کرده پالاهنگ خوانند

عرض کند که مزید علیه آن است که دال جمله صاحب سروری گوید که پالاهنگ هم به همین

معنی می آید صاحب مویذیم ذکر این معنی کرده مولف
 عرض کند کہ این معنی دوم اصل است و معنی صاحبان رشیدی و ناصری و مویذی ذکر
 کہکشان مجازش کہ صورت کہکشان رسم از این کرده اند۔ خان آرزو در سراج گوید
 طولانی سفیدی بارسن مشابہت دارد کہ این مرکب است از پال یعنی ریسائی
 (آر دو و اکبشان۔ ذکر (دیگر اژدہ ہے فلک) کے و آہنگ یعنی کشدہ مولف عرض کند کہ
 دوسرے معنی۔ آہنگ یعنی کشدہ نیست بلکہ یعنی بکش امر
 (۳) پالاہنگ۔ بقول برہان کندی را حاضر آہنگیدن و (پالاہنگ) اسم فاعل
 گویند کہ بریک جانب لجام اسپ بندند و ترکیبی بمعنی رسی کہ کشدہ باشد و گنایہ
 اسپ را بدان بکشند۔ صاحب جہانگیری از رسن اسپ۔ خان آرزو بر قواعد فارسی
 ذکر این کرده بہمان صراحت ماخذ کند کہ غور نکرد (آر دو) باگ ڈور۔ ذکر۔ دیگر افسانہ
 صاحب برہان نقلش کرد کہ ذکرش بذیل معنی (۳) پالاہنگ۔ بقول برہان کندی
 اول کردہ ایم (حکیم سنائی سے) در گہ خروان کہ گناہگار را بدان محکم بر بندند۔ خان آرزو
 ہمہ دریاست پیک گہرنی و صد ہزار ہنگ پور سراج ذکر این کردہ۔ مولف عرض
 در پناہ خرد نشین کہ خرد پور گردن آزرست کند کہ مجاز معنی دوم است و گویے (آر دو)
 پالاہنگ پور صاحب سروری گوید کہ دوالی وہ رستی جس سے مجرمون کے ہاتھ پاؤں
 دست کہ بر کنار لگام بستہ باشند (امتاد معری) باندہتے ہین۔ موثقت۔
 (۴) کشی زردوم بخوار زم بت پرستان را پور (۴) پالاہنگ۔ بقول برہان زردوم برین

آنچه باعث تعلق باشد مولف عرض کند ہے جس کے دونوں سروں پر دو رستیان
 کہ غالب سداستعمال ہی باشیم و مجاز معنی مثل لگام اسپ - موتث -
 دوم را نیم کہ سلسلہ تعلق ہم رسی را ماند **پالائی** اصطلاح - بقول بر بان بسکون
 معنی (آردو) تعلق کا سلسلہ - مذکر - یامی حطی (۱) صاف کنندہ و افزائندہ را
 (۵) پالائنگ - بقول مویذ بحوالہ دستور نیز گویند و (۲) امر یہ صاف کردن ہم ہست
 کندمی ووشاخہ و چوبی کہ برگردن سنگ و (۳) اسپ جنیت را ہم گفتہ اند صاحب
 نہند مولف عرض کند کہ مجاز معنی دوم است سروری ہم ذکر ہر سہ معنی کردہ (شیخ عطار علیہ)
 معنی مباد کہ تعریف مویذ از تصرف کا تبین گہی از رنگست خواب پالای پانگی بخواب
 مطیع چوب را داخل این کردہ و مقصود منا کہ بہتاب پیامی پانگی (انوری ۷) زانکہ پالو
 دستور از کندمی است ووشاخہ کہ دوران سرکویت پانگتانش کن و فرو پالای پانگی
 چوب کوچکے ہم باشد و بیچ تخصیص سنگ ندارد صاحبان مویذ و انتد ہمزبانیش مولف
 و این چوب کوچک در مینی یا برگردن چار پالای عرض کند کہ (۴) این حاصل بالمصدر **پالائے**
 قائم شود و ہر ووشاخ رسفش بدست کسی است کہ بمعنی صاف شدن و صاف کردن
 و این را اکثر برای شتران استعمال کنند لازم و متعدی ہر وواست وحق آنست کہ
 (آردو) ووشاخہ کند یا رسی جو چار پالیون پال اسم جامد است بمعنی صاف و روشن
 سکے گلے میں باندہتے ہین اور اونٹ کی برای ہر چار مصدر کہ درین باب میں آید
 ناک میں ہی جس میں ایک نازک لکڑی ہوتی و ہریکی را حاصل بالمصدر خاص است

اصطلاح - بقول سروری	یعنی (پالامی) حاصل بالمصدر ز پالان کہ گذشتہ
اور پالش حاصل بالمصدر (پالیدن) کو پالایش (۱) طرقتی کہ دوران سوراخا کنند بھت صاف	
حاصل بالمصدر (پالائیدن) و پالودگی حاصل کردن چیرای مانع (سراج الدین راجی)	
بالمصدر (پالان) حیث است کہ محققین مصافحت (نزدہ جوش دریای ورو از ورون پو)	
دورین نزاکت فرقی نکرده اند و ما صراحت این ز پالایش دیدہ پالود خون پو صاحب رشیدی	
بر ہر یک مصدری کنیم بالجملہ درینجا ہمین قدر بذكر معنی اول گوید کہ (۲) یعنی مصدری	
باقی است کہ این معنی اول بدون ترکیب ہم آمدہ - خان آرزو بذکر معنی اول نسبت	
نمی آید بہ ہر دو م امر حاضر است از پالائیدن معنی دوم صراحت مزید کند کہ حاصل بالمصدر	
یعنی چو حاصل بالمصدر است از پالان است کہ مجازاً یعنی اول مستعمل شد مولف	
عرض کند کہ چرا نمی گوید کہ معنی دوم مخصوص	
است از (پالائیدن) چنانکہ بر پالای	
صراحت کردہ ایم و حق آنست کہ ازین	
صاف خبر ندارد (اروو) (۱) و یکہو پالوان	
صاف کر (۳) و یکہو پالا کے (۲) صفائی وغیرہ - مصدر پالائیدن کا	
پہلے معنی (۴) صفائی - موتث - واضح ہو کہ حاصل بالمصدر اور اس کے تمام معنوں پر	
معنی اول و دوم و چہارم میں یہ مصدر پالان شامل - موتث -	
اور پالان کے کل معنوں پر شامل ہوگا - بقول برہان بروزن آسائید	

(۱) زیاده کردن و زیاده شدن در معانی که کتب مشهور از اسم مصدر پدید می آید که بجا نیست
 نمودن صاحب سروری بر معنی دوم قانع و در بقاعده فارسیان متنی پدید است است
 صاحب مرید شفق با برهان صاحب بجز بزرگ که می آید و ما پالتیدن را لازم گوئیم و نسبت
 معنی اول بذكر معنی دوم گوید که صافی و روشن تر از سیاه است نه در مصداق و در لغت
 از کدورت با کردن و (۳) خلاص شدن فرق نکرده بود یعنی لازم است در استعمال
 هم و فرماید که (پالاید) مضارع این (کامل) می کنند معنی اول بهمانطی ماخذ معنی است
 و صاحب موارد بذكر معنی اول نسبت معنی دوم و معانی اول و سوم را چاره نیست که بجا
 بر لازم اکتفا کرده که صاف و پاک گردیدن معنی دوم و اینم و لیکن هیچ تعلق مجازی ظاهر
 است و فرماید که معنی زیاده کردن هم در نمی نماید و قیاس می خواهد که بدین معنی پالانیدن
 پالایش و پالش هر دو را حاصل بالمصدر بنون پنجم صحیح باشد که اسم مصدرش پالان
 این گوید صاحب نوادر گوید که معنی دوم را بگیریم - عجیب آنست که پالانیدن بدین معنی
 صاف و مستعدی هر دو در بحواله خان آرزو نیامده آنچه صاحب موارد و پالش را حاصل
 می فرماید که در کلام شیخ نظامی بسیار است که اکثر بالمصدر این نوشته بر نزاکت بیان کرده
 مصداق مستعدی معنی لازم استعمال کرده اند اما که بر پالای گذشت قادر نشده بهمانا پالایش
 و کتب لغت بران مساعدت نمی کنند چنانکه حاصل بالمصدر است و پالاید و پالانیدن
 در همین لفظ (پالانیده) بقول مویذ معنی شامل باشد بر همه معانی این مصدر (نظامی
 افزاینده مولف عرض کند که این مصدر است) پدید آمد از چشمه سیم رنگ و چوبی که

پالاید ارناف سنگ پڑ (نہدوری سے) ساقی با (۱) زیادہ کرنا۔ زیادہ ہونا (۲) صاف کرنا صاف چو باوہ پالاید پڑ دوش زباوہی روا باشد پڑ (اردو) ہونا (۳) خلاص ہونا۔ رہا ہونا۔ چھوٹنا۔	پالاید ارناف سنگ پڑ (نہدوری سے) ساقی با (۱) زیادہ کرنا۔ زیادہ ہونا (۲) صاف کرنا صاف چو باوہ پالاید پڑ دوش زباوہی روا باشد پڑ (اردو) ہونا (۳) خلاص ہونا۔ رہا ہونا۔ چھوٹنا۔
پالتو صاحب۔ ہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار گوید کہ (۱) بمعنی حرم چشم دار است کہ از ان پوسٹین سازند و صاحب بول چال (۲) بر پوسٹین قانع و فرماید کہ منفر است از لغت انگلیسی پیٹیاٹ کہ بہ بای فارسی و تھانی و لام و تالی ہندی و لغت وتالی آخر ہم ہندیست مولف عرض کند کہ جاو ارد کہ بہ تبدیل و تخفیف بعض منفرس شدہ و نسبت معنی این قول صاحب رہنما را معتبر دانیم کہ معاصرین عجم ہم تصدیق ان می کنند (۱) چشم دار چتر اے مذکر (۲) پوسٹین۔ موٹ۔ دیکھو پرفان۔	پالتو صاحب۔ ہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار گوید کہ (۱) بمعنی حرم چشم دار است کہ از ان پوسٹین سازند و صاحب بول چال (۲) بر پوسٹین قانع و فرماید کہ منفر است از لغت انگلیسی پیٹیاٹ کہ بہ بای فارسی و تھانی و لام و تالی ہندی و لغت وتالی آخر ہم ہندیست مولف عرض کند کہ جاو ارد کہ بہ تبدیل و تخفیف بعض منفرس شدہ و نسبت معنی این قول صاحب رہنما را معتبر دانیم کہ معاصرین عجم ہم تصدیق ان می کنند (۱) چشم دار چتر اے مذکر (۲) پوسٹین۔ موٹ۔ دیکھو پرفان۔
پالدم اصطلاح۔ بقول برہان بضم پالش اصطلاح۔ بقول برہان بروزن وال حملہ بروزن بمعنی پاتروم است و آرا بالمش بمعنی افزون شدن و بالیدن و افزا ترکان قوسقون می گویند۔ صاحبان چنانگی صاحب سروری این را بحوالہ نسخہ میرزا ورشیدی دانند ہم ذکر این کردہ اند مولف بمعنی افزایش گفتہ می فرماید کہ بدین معنی بیای عرض کند کہ ما بعد از انجا اشارہ این کردہ ایم کہ تازی باید و معنی صاف کردن بیای فارسی این اصل است و آن مبتدل این چنانکہ و بمعنی تفتیش و تجسس نیز۔ صاحب موید بر افزونی الوند و آروند (مولوی سنوی ۵) ابروان قانع مولف عرض کند کہ ما بر پالای ہا چون پالدم زیر آمدہ پڑ چشم را ہم آمدہ تازی این کردہ ایم کہ حاصل بالمصدر پالیدن شدہ پڑ (اردو) دیکھو پاروم۔	پالدم اصطلاح۔ بقول برہان بضم پالش اصطلاح۔ بقول برہان بروزن وال حملہ بروزن بمعنی پاتروم است و آرا بالمش بمعنی افزون شدن و بالیدن و افزا ترکان قوسقون می گویند۔ صاحبان چنانگی صاحب سروری این را بحوالہ نسخہ میرزا ورشیدی دانند ہم ذکر این کردہ اند مولف بمعنی افزایش گفتہ می فرماید کہ بدین معنی بیای عرض کند کہ ما بعد از انجا اشارہ این کردہ ایم کہ تازی باید و معنی صاف کردن بیای فارسی این اصل است و آن مبتدل این چنانکہ و بمعنی تفتیش و تجسس نیز۔ صاحب موید بر افزونی الوند و آروند (مولوی سنوی ۵) ابروان قانع مولف عرض کند کہ ما بر پالای ہا چون پالدم زیر آمدہ پڑ چشم را ہم آمدہ تازی این کردہ ایم کہ حاصل بالمصدر پالیدن شدہ پڑ (اردو) دیکھو پاروم۔

بالا برین نزاکت غور نکرده اند از نیجاست که در معانی بعضی را بموخته درست و اند و بعضی معانی را به بای فارسی و بنجیال ما معانی این به بای فارسی باشد (آرود) با صواب افزایش - تماش - خلاصی - زیادتی - موتث مشاهده - مذکر - به سب معانی بلحاظ مصدر پالیدن بن جوآینده آنگاه اسی کا حال بالمص پالغ اصطلاح - بقول برهان بضم ثالث و سکون ضمن مجله (۱) پیمانہ شرابی را گویند که از شاخ کرگدن و گاو استخوان نیل و چوب سازند - صاحب جهانگیری بهم ذکر این کرده (حکیم اسدی) بدیش بهمانجای بر تخت خویش پویکی پالغ و کاله می به پیش - صاحب ناصر می هم زبان بر صاحب رشیدی می فرماید که همین لغت در موخته گذشته و لیکن همین صحیح است نیز می فرماید که تخصیص در معنی با چوب و غیره و غیره	درست نیست بلکه مطلق پیمانہ باشد چنانکه از اشعار (عماره) با چنگ سندی آید بخان چاکر خود خواجه صاحب موتی گوید که این یکی و بفتح است و بفتح لام (۳) نام ولایت شمال - خان آرزو در سراج می فرماید که همان بالغ است که مولف عرض کند که مادر موخته و این را ایم و اصل و این قرار داده ایم و تخصیص در ساخت پیاله متفق علیه محققین است و این را با اشعار سند هیچ تعلق نیست که شعر در استعمال الفاظ ذکر حقیقت معنی نمی کنند و معنی دوم هم در موخته گذشته و یکپو بالغ کی معنی اول و دوم - بقول برهان بفتح ثالث و سکون و غیره و زرای نقطه وار (۱) خطا و جرم و ز

پالغز خوردن استعمال - صاحب آصفی یہ کر معنی اول گوید کہ (۲) زینی کہ پاوران لغز و ذکر این کرده از معنی ساکت مولف عرض (نظامی سدا) شد از پسند آن پیر پا لوده مغز پوز کند کہ لغزش واقع شدن از کسی شامل بر ہر اسان شد از کار آن پامی لغز پوز صاحب معنی اول و دوم پالغز (طغرای شہدی جہانگیری و رملقات بزور معنی اول قانع - صاحب کدولی اگر خورده پالغز عقل پوز باوہ ناصری نسبت معنی اول گوید کہ معنی خطا و جرم بدستش و بد مغز عقل پوز (ارو) لغزش وزلت و لغزش و افتادن و از معنی دوم ساکت واقع ہونا۔	باشد کہ بصری عشر خوانند - صاحب رشیدی
مولف عرض کند کہ معنی اول لغزش پاست استعمال - صاحب آصفی کہ حقیقی است و خطا و جرم و زلت مجاز آن کہ ذکر این کرده از معنی ساکت مولف متعلق از انست و معنی دوم بدون سند استعمال عرض کند کہ باعث لغزش کسی شدن است تسلیم کنیم کہ استعمال این بد معنی از نظر مانگند حیث است کہ سند استعمال این پیش نہ شد بہار بزور معنی اول گوید کہ بالفظ خوردن و واد و ما از زبان معاصرین عجم (پالغزی وادون) در سیدن استعمال مائی گوئیم کہ صراحتش و رملقات شنیدہ ایم معلوم می شود کہ صاحب آصفی می آید (ارو) (۱) پاؤن کی لغزش بیوتش نظر بر صراحت بہار کہ بر (پالغز) کرده این صاحب آصفی نے صرف (لغزش) پر فرمایا۔ تا یہ نہ ہو باقی حال مشتاق سند استعمال (موتش) خطا - سہو - بہول چونکہ غلطی گہرائی می آید ہم (ارو) کسی سے لغزش کرانا - ضلالت (۲) وہ زمین جس میں پاؤن پہلے بیوتش پہلا سے لغزش کرنا۔	پالغز خوردن استعمال - صاحب آصفی

پالغز رسیدن استعمال - صاحب نماورد و انیم بحالی که سندا استعمال این بدست آمعنی فکر این کرده از معنی ساکت مولف آید (آردو) و یکپو با انزار -	پالغز رسیدن استعمال - صاحب نماورد و انیم بحالی که سندا استعمال این بدست آمعنی فکر این کرده از معنی ساکت مولف آید (آردو) و یکپو با انزار -
عزم کنده لغزش واقع شدن (نظامی پالکی اصطلاح - بقول بهار مرکبی است (س) مبادا که شتر را رسد پای لغزش که کرده مخصوص سندا که امر او اغنیای بران سوار شوند سرطک شوریده مغز (آردو) لغزش و ناگلی بنون و در رتبه افزوان تا از انست واقع ہونا - مخصوص بسواری پا و شاه نردنگان صاحب	عزم کنده لغزش واقع شدن (نظامی پالکی اصطلاح - بقول بهار مرکبی است (س) مبادا که شتر را رسد پای لغزش که کرده مخصوص سندا که امر او اغنیای بران سوار شوند سرطک شوریده مغز (آردو) لغزش و ناگلی بنون و در رتبه افزوان تا از انست واقع ہونا - مخصوص بسواری پا و شاه نردنگان صاحب
پالک اصطلاح - بقول انند بواله اند نقل نگارش مولف عزم کنده که این فرنگ فرنگ بفتح لام و سکون کاف تازی مرکب را اقلد چهار کس بر دوش خود بردارند و سیر یعنی کفش باشد مولف عزم کنده همه کنند یکی از معاصرین عجم گفت که جا و اردو که محققین غیر ازین هر دو ساکت معاصرین سندیان فارسی دان این اسم وضع کرده باشند عجم بر زبان ندارند و لیکن موافق قیاس و فارسی زبان معنی لغظی این ایلوی در پاست است که با معنی خود است و لگت بقول یعنی از پای خود کار نگرفته بر انسانان سوار بران یعنی جامه ولتہ کہنہ پارہ پارہ شده شدن خالی از حماقت نیست - پالمعنی او و لباسی که رؤسا پوشند خواه نو باشد خواه کہنہ و لگت یعنی ابله و احمق و یامی آخر مصدر است پس معنی لغظی این لباس پا و کتایہ باشند و گیر بیج - بنجیال ماشک نیست که این لغت کفش و جا دارد که برای پاتا بہ و موزہ ہم سندیست مرکب از پال و کی معنی این مرکب استعمال این شود و لیکن تخصیص کفش را از خیمہ خورد و کہ پال خیمہ خورد را گویند منلا	پالک اصطلاح - بقول انند بواله اند نقل نگارش مولف عزم کنده که این فرنگ فرنگ بفتح لام و سکون کاف تازی مرکب را اقلد چهار کس بر دوش خود بردارند و سیر یعنی کفش باشد مولف عزم کنده همه کنند یکی از معاصرین عجم گفت که جا و اردو که محققین غیر ازین هر دو ساکت معاصرین سندیان فارسی دان این اسم وضع کرده باشند عجم بر زبان ندارند و لیکن موافق قیاس و فارسی زبان معنی لغظی این ایلوی در پاست است که با معنی خود است و لگت بقول یعنی از پای خود کار نگرفته بر انسانان سوار بران یعنی جامه ولتہ کہنہ پارہ پارہ شده شدن خالی از حماقت نیست - پالمعنی او و لباسی که رؤسا پوشند خواه نو باشد خواه کہنہ و لگت یعنی ابله و احمق و یامی آخر مصدر است پس معنی لغظی این لباس پا و کتایہ باشند و گیر بیج - بنجیال ماشک نیست که این لغت کفش و جا دارد که برای پاتا بہ و موزہ ہم سندیست مرکب از پال و کی معنی این مرکب استعمال این شود و لیکن تخصیص کفش را از خیمہ خورد و کہ پال خیمہ خورد را گویند منلا